

Juridisch kader voor de controle op handel in dual-use producten in Vlaanderen

Sara Depauw

Achtergrondnota

25 mei 2011

COLOFON

Auteur

Sara Depauw

Eindredactie

Tomas Baum
Wies De Graeve

Met dank aan

Liva Kuipers

Lay-out

Wendy Guns, Gramma nv

Drukwerk

Drukkerij Vlaams Parlement

Brussel, 25 mei 2011
ISBN 9789078864448

Disclaimer

Hoewel door het Vlaams Vredesinstituut uiterste zorgvuldigheid werd betracht bij de redactie van deze nota, kan het niet aansprakelijk worden geacht of gesteld voor mogelijke onzorgvuldigheden of onvolledigheden. Tevens wordt geen enkele vorm van aansprakelijkheid aanvaard voor enig gebruik dat een lezer van deze nota maakt.

Synthese

De controle op handel in strategische goederen omvat in grote lijnen twee categorieën producten waarvoor een verschillend beleid wordt gevoerd: controle op handel in militair materieel (of defensiegerelateerde producten) en controle op handel in dual-use producten (of producten voor tweelei gebruik). Voorliggende achtergrondnota richt zich op de tweede categorie van te controleren producten: dual-use producten. In tegenstelling tot militair materieel zijn deze producten niet specifiek ontworpen voor militair gebruik. Het gaat om civiele producten die in hun geheel of gedeeltelijk gebruikt kunnen worden in militaire toepassingen (zowel in conventioneel militair gebruik als voor massavernietigingswapens). Bijgevolg worden dual-use producten evenzeer als strategische goederen beschouwd, waarvan de handel – volgens internationale akkoorden – door de overheid gecontroleerd moet worden. Anders dan voor militaire producten is handel in dual-use producten onderworpen aan communautaire wetgeving van de EU, als onderdeel van de gemeenschappelijke handelspolitiek. Deze handel wordt gereguleerd door verordening (EG) 428/2009 voor controle op de uitvoer, de overbrenging, de tussenhandel en de doorvoer van dual-use producten die rechtstreeks van toepassing is in alle EU-lidstaten. Niettemin staan de regionale overheden in België in voor de uitvoering van het beleid. Hiertoe dient de Vlaamse overheid nog een aantal uitvoeringsmaatregelen te nemen. Voorliggende nota biedt een overzicht van de wetgeving die van toepassing is op (buitenlandse) handel in dual-use producten, de bevoegdheidsverdeling, het controlebeleid zoals dit vandaag georganiseerd wordt in Vlaanderen, en de uitvoeringsmaatregelen die de Vlaamse overheid nog moet of kan nemen om een correcte toepassing van de verordening te garanderen. Gegeven dat de huidige controle- en strafmaatregelen inzake dual-use hun juridische grondslag vinden in de in-, uit- en doorvoerwet die dateert van 11 september 1962, en alle uitvoeringsmaatregelen momenteel hun weerslag vinden in administratieve procedures, lijkt het aangewezen om ook voor handel in dual-use producten in een decreet of in uitvoeringsbesluiten te voorzien, die (minstens) de meest essentiële uitvoeringsmaatregelen wettelijk verankeren.

Inhoudstafel

1	INLEIDING	5
2	BEVOEGDHEIDSVERDELING CONTROLE OP HANDEL IN DUAL-USE PRODUCTEN	9
2.1	De internationale controleregimes	9
2.2	Bevoegdheid van de Europese Unie	9
2.3	De bevoegdheidsverdeling binnen België	11
3	CONTROLEBELEID OP BUITENLANDSE HANDEL IN DUAL-USE PRODUCTEN	13
3.1	Wetgevend kader	13
3.2	Toepassingsgebied	14
3.2.1	Definities	14
3.2.2	Materieel toepassingsgebied	15
3.2.2.1	Opgelijste producten	15
3.2.2.2	Niet-opgelijste producten: de EU-catch-all bepalingen	16
3.2.2.3	De Belgische militaire catch-all clause	18
3.2.2.4	Speciale maatregelen Iran en Noord-Korea	18
3.3	Vergunningsplichtige handelstransacties	19
3.3.1	Overbrenging en uitvoer	19
3.3.2	Doorvoer	21
3.3.3	Tussenhandel	22
3.4	Beoordelingscriteria	23
3.5	Controle op eindgebruik	23
3.6	Het verloop van de vergunningsprocedure	25
3.6.1	Schriftelijke vraag vergunningsplicht	26
3.6.2	Behandelingstermijnen	26
3.7	Overleg met andere EU-lidstaten en met de Europese Commissie	27
3.8	Transparantie	28
3.9	Controle op de uitvoering en strafbepalingen	29
3.10	Douane en inlichtingendiensten	30
4	BESLUIT	31
	EINDNOTEN	33

1 Inleiding

Controle op handel in strategische goederen omvat controle op militair materieel (of defensie-gerelateerde producten) en controle op *dual-use* producten (of producten voor tweërlei gebruik). Deze nota spitst zich toe op deze laatste categorie. *Dual-use* producten zijn producten die in principe voor de civiele markt bestemd zijn, maar mogelijk een militair eindgebruik kennen, met inbegrip van producten en technologieën die gebruikt kunnen worden voor de vervaardiging, bediening of onderhoud van massavernietigingswapens. Sinds de overheveling van de bevoegdheid over controle op in-, uit- en doorvoer van militair materieel en van producten voor tweërlei gebruik, heeft de Vlaamse Regering zich voorgenomen een eigen decreet uit te werken voor de controle op handel in militair materieel.¹ Controle op handel in *dual-use* producten kent een ander wettelijk kader. Anders dan bij militair materieel wordt deze controle op EU-niveau gereguleerd door Verordening (EG) 428/2009 die in alle EU-lidstaten rechtstreeks van toepassing is. Dit wil zeggen dat de verordening rechtstreeks geldend is voor alle rechtssubjecten (burgers, bedrijven, lidstaten) en dat ze niet dient omgezet te worden in nationale wetgeving (zoals dit bij Europese richtlijnen wel het geval is). Niettemin staan lidstaten in voor de uitvoering van deze verordening, en kunnen daarvoor een aantal uitvoeringsmaatregelen nodig zijn, zoals bepaald in de verordening. Soms zijn deze dwingend, in andere gevallen zijn ze facultatief. Het is dan ook aangewezen om na te gaan wat er precies op (sub)nationaal niveau nog geregeld moet worden om de uitvoering van de controle op handel in *dual-use* producten mogelijk te maken.

Een steeds wederkerend probleem bij het bestuderen van controle op handel in strategische goederen is dat er geen duidelijke definities bestaan van wat er precies onder ‘wapens’, ‘militair-’ of ‘defensiegerelateerd materieel’ verstaan wordt, noch wat ‘*dual-use* producten’ precies zijn. In de plaats van een omvattende definiëring, wordt – ter afbakening – meestal verwezen naar lijsten van militair materieel en *dual-use* producten die via EU- of nationale wetgeving onder controle geplaatst worden. De Europese Unie baseert zich daarbij op lijsten van internationale controle-regimes (cfr. infra) waarin expertwerkgroepen bepalen welke producten en technologieën op militaire- en *dual-use* lijsten terecht komen.¹ De grens tussen strategische- en niet-strategische goederen is niet altijd scherp afgelijnd, noch is de grens tussen militaire- en *dual-use* producten en technologieën echter, duidelijk. Militaire producten zijn soms specifiek en exclusief ontworpen voor militair gebruik (zoals stealth ships of mijnenjagers) en aanzienlijk verschillend van hun civiele tegenhanger (zo verschillen militaire helikopters aanzienlijk van civiele helikopters). Andere technologieën zijn heel gelijkend of zelfs identiek in militaire of civiele toepassingen (zoals bepaalde ICT-toepassingen).²

Producten en technologieën die speciaal ontworpen zijn voor militair gebruik (en als strategische goederen beschouwd worden), worden op lijsten van militair materieel geplaatst. Civiele producten en technologieën die niet specifiek voor militair gebruik ontworpen zijn, maar wel een militaire toepassing kunnen hebben, worden – indien hun strategische waarde voldoende hoog wordt ingeschat – op *dual-use* lijsten van te controleren producten en technologieën geplaatst.

---

¹ Naar aanleiding van het voornemen van de Vlaamse decreetgever om een decreet uit te werken voor de controle op handel in militair materieel, heeft het Vlaams Vredesinstituut in 2010 een achtergrondnota gepubliceerd ‘Toetsingskader voor een Vlaams decreet inzake de buitenlandse handel in militaire goederen’, waarin de voornaamste aspecten die in een dergelijk decreet aan bod kunnen komen, besproken worden.

Zowel om de veiligheid te vrijwaren als om hun concurrentiële belangen niet te schaden hebben staten internationale controleregimes opgericht om de lijsten van te controleren *dual-use* producten- en technologieën gezamenlijk op te stellen.

De aandacht voor controle op handel in *dual-use* producten is exponentieel toegenomen na de aanslagen op 11 september 2001. Hoewel de aanslagen weinig of niets te maken hadden met het gebruik van massavernietigingswapens (MVW), werd de vrees dat terroristische groeperingen hun handen zouden kunnen leggen op MVW aangewakkerd. De VS overtuigde de internationale gemeenschap om in het kader van de VN Veiligheidsraad resolutie 1540 aan te nemen die voorziet in een meer strikte controle op *dual-use* producten die kunnen bijdragen tot de proliferatie van MVW.

In de Europese Unie was ten tijde van 9/11 reeds gemeenschappelijke wetgeving van kracht. Daar waar de Verenigde Naties de controle van *dual-use* producten nodig achtten met het oog op non-proliferatie van massavernietigingswapens, is de Europese definitie van *dual-use* meer uitgebreid dan dat. Het gaat niet alleen om producten die mogelijk voor MVW kunnen gebruikt worden, maar ook om producten die een conventioneel militair eindgebruik kunnen kennen. Er zijn geen statistieken beschikbaar die een gedetailleerd beeld geven van de omvang van handel in *dual-use* producten, maar de Europese Commissie wijst wel op het belang van de *dual-use* wetgeving, die een effect heeft op een aanzienlijk deel van de commerciële export vanuit de EU. Schattingen lopen uiteen van 5%³ tot 13%¹ van de totale export van de EU.⁴

Ook de omvang van verhandelde *dual-use* producten vanuit Vlaanderen is moeilijk in te schatten omdat handel in *dual-use* producten met EU-lidstaten en de belangrijkste geïndustrialiseerde landen waaronder de VS – met uitzondering van de meest gevoelige producten – geen individuele of globale vergunningen behoeven. Het aantal of de waarde van de vergunningen is dus geen indicatie van de totale omvang van de handel in *dual-use* producten. Uit de verslagen van toegekende en geweigerde vergunningen blijkt dat de meest belangrijke sectoren in Vlaanderen waarvoor *dual-use* vergunningen werden uitgereikt, de chemische industrie, de nucleaire industrie, elektronica en telecommunicatie zijn.⁵

Gezien het grote marktaandeel van *dual-use* producten en technologie, is er een trend vanuit publieke overheden om vereenvoudigde vergunningsprocedures toe te passen, maar tegelijkertijd bedrijven te responsabiliseren (“*know your customers*”) en *catch-all* clausules in te bouwen (zie verder), om ten allen tijde te kunnen ingrijpen wanneer er essentiële veiligheidsbelangen op het spel staan.¹¹ In het licht van nieuwe hoogtechnologische vormen van oorlogsvoering hebben steeds meer civiele producten mogelijk een strategisch nut, maar tegelijkertijd is het niet de bedoeling de enorme stroom van handel van deze producten op de civiele markt onnodig te belemmeren. De technologische vooruitgang leidt ontegensprekelijk tot een banalisering van technologie die enkele jaren geleden nog als strategisch aanzien werd. Omgekeerd is het even-

---

I De Europese Commissie schatte in 2006 dat de EU handelspolitiek inzake *dual-use* een impact heeft op ongeveer 13% van de (commerciële) export vanuit de EU. Deze schatting is naar eigen zeggen gebaseerd op de communautaire goederencodes van de douane, waarvan *dual-use* producten meestal sub-categorieën zijn. Dit percentage is daarom een overschatting, meer precieze cijfers zijn niet bekend. In documenten van het Europees Parlement wordt verwezen naar ‘meer dan 10%’.

II Zie ook het initiatief van de Amerikaanse president Obama ter hervorming van het exportcontrole regime in de VS. Het doel van de hervorming wordt geformuleerd als: ‘to build high walls around a smaller yard’, waarbij vooropgesteld wordt om de procedures voor exportcontrole te vereenvoudigen. Zie o.m. <http://www.whitehouse.gov/the-press-office/fact-sheet-presidents-export-control-reform-initiative>.

zeer nodig om het strategisch belang van nieuwe technologieën in te schatten, en zo nodig aan de controlelijsten toe te voegen. Dit alles maakt van controle op handel in *dual-use* producten een behoorlijk complex beleidsdomein.⁶

Het Vlaamse beleid m.b.t. *dual-use* wordt grotendeels Europees bepaald. In deze nota bieden we een overzicht van de manier waarop controle op handel in *dual-use* goederen in Vlaanderen georganiseerd wordt. Daarbij bekijken we in eerste instantie de bevoegdheidsverdeling van naderbij (sectie 3). Vervolgens zoomen we in op het wettelijk kader dat grotendeels op EU niveau uitgetekend werd. Daarbij wordt weergegeven welke voorwaarden in Verordening (EG) 428/2009 opgenomen zijn m.b.t. handel in *dual-use* producten, wordt aangegeven waar marge is voor lidstaten om bijkomende maatregelen te treffen en wordt eveneens aangeduid welke uitvoeringsmaatregelen nodig zijn.

Momenteel is de wettelijke basis voor de uitvoering van – en de bestraffing voor overtredingen op deze verordening de (meer algemene) wet van 11 september 1962 betreffende de in-, uit- en doorvoer van goederen en de daaraan verbonden technologie.⁷ Gegeven de nieuwe Europese wetgeving, de regionalisering van de bevoegdheid in 2003 en het voornemen van de Vlaamse Regering en het Vlaams Parlement om een eigen decreet aan te nemen voor controle op handel in militair materieel, lijkt het aangewezen om ook een decreet aan te nemen dat specifiek uitvoering geeft aan Verordening (EG) 428/2009 ter controle van handel in *dual-use* producten. Het doel van deze nota is dan ook om een overzichtelijk beeld te schetsen van het controlebeleid op handel in *dual-use* en om aan te duiden wat er nog ingevuld dient te worden door de Vlaamse decreetgever.

2 Bevoegdheidsverdeling controle op handel in dual-use producten

2.1

De internationale controleregimes

Controle op handel in strategische goederen is bij uitstek een beleidsdomein dat op internationale leest geschoeid is. Ten tijde van de Koude Oorlog zijn verschillende internationale controleregimes opgericht. Door lid te worden engageerden staten zich ertoe om op basis van gezamenlijke afspraken de export van strategische goederen te reguleren en te controleren. De regimes richten zich op verschillende types van producten. De belangrijkste exportcontroleregimes werden opgericht ter bestrijding van proliferatie van conventionele wapens (Wassenaar Regime), nucleaire wapens (NSG en Zanger Committee), biologische en chemische wapens (Australia Group) en technologie voor het afvuren van massavernietigingswapens (MTCR). De Europese Unie heeft een exportcontrolebeleid uitgetekend voor handel in *dual-use* producten dat internationale verplichtingen uit verschillende controleregimes en van de Verenigde Naties omvat.⁸

2.2

Bevoegdheid van de Europese Unie

Lidstaten van de Europese Unie hebben begin jaren '90 besloten om een gezamenlijk controle-regime voor handel in *dual-use* producten op te richten. Dit zou niet enkel de doeltreffendheid ten goede komen met het oog op veiligheid, maar werd ook wenselijk geacht om een level playing field te creëren voor de industrie, met name door de betrokken bedrijven aan gelijke handelsbarrières te onderwerpen.

De eerste initiatieven om controle op handel in *dual-use* producten op EU-niveau te reguleren werden genomen in 1992. Alle toenmalige leden van de Europese Gemeenschap (EG) waren lid van CoCom (Coordinating Committee on Multilateral Export Controls)¹ en handhaafden een nationaal exportcontroleregime op militair materieel en *dual-use* producten dat ook van toepassing was op intracommunautaire handel. Met het oog op de totstandkoming van de interne markt op 1 januari 1993 (Europese Akte van 1987) stelde de Europese Commissie in 1992 in een mededeling dat de nationale controle op handel in *dual-use* producten de voltooiing van de interne markt belemmert. De Commissie stelde voor om bij verordening een gemeenschappelijk controleregime

---

¹ CoCom (1949-1994) was de voorganger van het Wassenaar Arrangement. Behalve IJsland waren alle NAVO-leden lid van CoCom, en ook een aantal gelijkgezinde niet-NAVO landen. CoCom was een informeel regime geleid door de Verenigde Staten en was erop gericht om te voorkomen dat gevoelige technologieën in handen van communistische landen in Oost-Europa, Azië en de Sovjet-Unie zouden vallen.

uit te werken dat in de plaats zou treden van de controles aan de binnengrenzen van de EG, die vanaf 1993 zouden vervallen. Het controleregime zou zowel op intra- als op extracommunautair verkeer gericht zijn, waarbij intracommunautair verkeer in *dual-use* producten vrijgemaakt zou worden. Deze eerste verordening werd aangenomen in 1994 en trad in werking in 1995.⁹ Het Europese controleregime heeft van begin af aan alle verbintenissen uit de internationale controleregimes overgenomen en geïntegreerd. De verordening werd vergezeld van een apart besluit (Besluit van de Raad 94/942/GBVB) waarin de lijsten van te controleren producten en bestemmingslanden werden opgenomen.^I Deze lijst omvat alle *dual-use* producten die in het kader van MTCR, NSG, het Verdrag Chemische Wapens, de Australiëgroep en Wassenaar Arrangement zijn opgesteld. In 2000 werd het regime een eerste keer hervormd. Het Europese controlebeleid op handel in *dual-use* producten kreeg nu vorm in één Verordening (EG) 1334/2000 waarin ook de lijsten werden opgenomen.¹⁰ In 2009 werd het Europese controleregime voor *dual-use* een tweede keer herzien en geactualiseerd in Verordening (EG) 428/2009. Deze verordening is momenteel rechtstreeks van kracht in alle EU-lidstaten.¹¹ Lidstaten staan wel zelf in voor de uitvoering van de controles en het uitreiken van vergunningen. Enkel het wettelijk kader is dus gelijk, de uitvoering is in handen van (sub)nationale overheden.

De inwerkingtreding van het Verdrag van Lissabon op 1 december 2009 heeft belangrijke gevolgen gehad voor de interne besluitvormingsprocedure binnen de EU met betrekking tot *dual-use*. Daar waar voorheen wetsvoorstellen werden voorgedragen door de Commissie en goedgekeurd door de Raad zonder inspraak van het Europees Parlement, wordt het Europees Parlement sinds het Verdrag van Lissabon betrokken in de besluitvormingsprocedure. De juridische basis van Verordening 428/2009 is nu art. 207 §2 VWEU. Daarin staat dat het Europees Parlement en de Raad volgens de gewone wetgevingsprocedure^{II} bij verordeningen de maatregelen vaststellen die het kader voor de uitvoering van de gemeenschappelijke handelspolitiek van de Unie bepalen.

De gevolgen van meer inspraak van het Europees Parlement laten zich onmiddellijk voelen. Naar aanleiding van een voorstel tot wijziging van de *dual-use* verordening vanuit de Europese Commissie, wordt nu reeds duidelijk dat door de betrokkenheid van het Europees Parlement een tegenwicht wordt geboden voor de doorgaans economische benadering van de Commissie. In december 2008 - vóór de inwerkingtreding van Verordening 428/2009 en ook voor de inwerkingtreding van het Verdrag van Lissabon - stelde de Europese Commissie voor om de toenmalige verordening 1334/2000 te amenderen.¹² Het voorstel van de Commissie voorzag in zes nieuwe Communautaire Algemene Vergunningen (zie verder) die in alle lidstaten de handelsbarrières voor een aantal producten substantieel zouden verlagen. Vooraleer de Raad zich over het voorstel uitsprak is het Verdrag van Lissabon echter in werking getreden. Het Europees Parlement wordt nu bij de besluitvorming betrokken. Uit het ontwerpverslag van de parlementaire Commissie Internationale Handel¹³ en de opinie van de parlementaire Commissie Buitenlandse Zaken¹⁴ blijkt dat het Europees Parlement vragen heeft bij de classificatie van producten en bestemmingslanden als niet-gevoelig. Het Europees Parlement stelt meteen ook nieuwe amendementen voor die het Europese controleregime op *dual-use* producten meer democratisch en transparant moeten maken. Bijvoorbeeld door een systeem in werking te stellen voor uitwisseling van informatie over

---

I De lijsten van te controleren producten en bestemmingslanden werd aangenomen onder de toenmalige tweede pijler van de Unie, het Gemeenschappelijk Buitenlands en Veiligheidsbeleid waar de Europese Commissie geen inspraak had in de besluitvorming. Lidstaten beschouwden beslissingen over de lijsten als te politiek strategisch om uit handen te geven en onder te brengen bij het gemeenschappelijk handelsbeleid.

II De gewone wetgevingsprocedure is de nieuwe benaming voor wat onder het VEG (art. 251) de codecisieprocedure werd genoemd. Het verloop van deze procedure is vastgelegd in artikel 294 VWEU.

weigeringsnotificaties en de verslaggeving over de implementatie en toepassing van de verordening aan het Europees Parlement. Daar waar de oorspronkelijke amendementen beperkt waren tot de inhoud van de communautaire algemene vergunningen heeft de inspraak van het Europees Parlement aanleiding gegeven tot een meer diepgaande aanpassing van Verordening 428/2009 (die zelf nog zeer jong is). De Europese Commissie heeft intussen aangekondigd nog voor de zomer van 2011 een groenboek^I te publiceren over de werking van het Europese exportcontrole regime voor handel in *dual-use* producten.¹⁵ Dit herzieningsproces geeft aan dat de betrokkenheid van het Europees Parlement in de beslissingsprocedure een nieuw licht werpt op het Europese controle regime voor *dual-use*, met meer nadruk op de gevoeligheid van de producten en de nood aan democratische controle en transparantie.

2.3 De bevoegdheidsverdeling binnen België

Binnen het Europese wettelijk kader zijn het de lidstaten van de EU die verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van het beleid. Intern-Belgisch werd de bevoegdheid over handel in *dual-use* producten gelijktijdig met de controle op handel in militair materieel in 2003 aan de gewesten overgedragen.^{II} Het zijn de gewestelijke overheden in België die instaan voor de uitreiking van vergunningen voor de in-, uit- en doorvoer van producten en technologieën voor tweërlei gebruik.

Niettemin dienen er twee kanttekeningen geplaatst te worden bij deze gewestelijke bevoegdheid. Ten eerste – zoals zojuist vermeld – valt het exportcontrolebeleid op *dual-use* producten onder de exclusieve bevoegdheden van de Europese Unie.^{III} Dit wil zeggen dat alleen de EU wetgevend kan optreden en juridisch bindende handelingen kan vaststellen, en dat de lidstaten dat slechts kunnen doen als zij daartoe gemachtigd zijn door de Unie of ter uitvoering van de handelingen van de Unie (art.2 VWEU). De gewesten in België staan dus in voor de uitvoering van de Europese wetgeving die vastgelegd is in Verordening (EG) 428/2009; de beleidsruimte is daarbij beperkt.

Ten tweede bestaat er discussie over de interne bevoegdheidsverdeling binnen België m.b.t. nucleair materieel en aanverwante technologie. Nucleaire producten vormen een subcategorie van *dual-use* producten waarvoor volgens het Europese controle regime een strenger toezicht van

---

I Een groenboek is een document dat uitgebracht wordt door de Europese Commissie waarin zij een probleem inventariseert en aanbevelingen doet voor het te voeren beleid. Mede op basis van het groenboek en de verzamelde reacties van overheden en andere organisaties op deze tekst, kan er een witboek volgen met een meer concrete strategie of een voorstel voor wetteksten die dan na overleg met betrokken actoren kan leiden tot een voorstel van wetgeving aan de Raad en het Europees Parlement.

II De bijzondere wet van 12 augustus 2003 tot wijziging van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen draagt in artikel 2 4° de bevoegdheid inzake “De in-, uit- en doorvoer van wapens, munitie, en speciaal voor militair gebruik of voor ordehandhaving dienstig materieel en daaraan verbonden technologie evenals van producten en technologieën voor tweërlei gebruik, onverminderd de federale bevoegdheid in zake de in- en uitvoer met betrekking tot het leger en de politie en met naleving van de criteria vastgesteld in de Gedragscode van de Europese Unie op het stuk van de invoer van wapens;” over aan de gewesten (conform art. 39 van de Gecoördineerde Grondwet). Zie ook artikel 3 van de bijzondere wet van 12 augustus 2003.

III De communautaire regeling voor controle op de uitvoer, de overbrenging, de tussenhandel en de doorvoer van producten voor tweërlei gebruik behoort tot de gemeenschappelijke handelspolitiek van de EU, een exclusieve bevoegdheid van de Unie (art.3 VWEU).

toepassing is. In België is er bijkomend ook een federale wetgeving van kracht. Controle op “kernmaterialen” werd reeds voor het ontstaan van de Europese wetgeving gecontroleerd op basis van de Belgische wet van 9 februari 1981 houdende de voorwaarden voor export van kernmaterialen en kernuitrustingen, alsmede van technologische gegevens.¹⁶ Deze wet werd uitgevaardigd ter naleving van de internationale akkoorden betreffende de niet-verspreiding van kernwapens. Handel in nucleair materieel (kernmaterialen, kernuitrusting en technologische kerngegevens) heeft dus op basis van de wet van 1981 naast een in-, uit- of doorvoervergunning van de regionale overheden (op basis van de EU-verordening), een bijkomende machtiging van de federale minister bevoegd voor energie. Deze federale minister steunt zijn beslissing op het advies van de Commissie van advies voor de niet-verspreiding van kernwapens (CANVEK) waarin verschillende federale overheidsdiensten betrokken zijn.¹⁷

Naar aanleiding van een recente wijziging in de Wet van 9 februari 1981 (houdende de voorwaarden voor export van kernmaterialen en kernuitrustingen, alsmede van technologische gegevens),¹ stelt de Raad van State – aan de hand van de parlementaire voorbereidingen van de bevoegdheidsoverdracht in 2003 – dat men ervan uit kan gaan dat de bijzondere wetgever niet de bedoeling heeft gehad ook het stelsel van machtiging als bedoeld in de wet van 9 februari 1981 te regionaliseren. In november 2010 tekende de Vlaamse Regering echter beroep aan tegen de wetswijziging bij het Grondwettelijk Hof, die de bevoegdheidsverdeling inzake handel in kernmaterialen nu zal uitklaren.¹⁸

Aangezien de Europese Verordening 428/2009 meer omvattend is dan de bepalingen uit de wet van 9 februari 1981 en het bijhorende KB van 12 mei 1989¹⁹ – ook na de wijzigingen in deze wet – dient ook de vraag gesteld of deze bijkomende machtiging een nuttige of overbodige fase in de procedure is, en of ze al dan niet conform is met Verordening (EG) 428/2009.

---

¹ Gewijzigd bij art. 25 van de Wet houdende diverse bepalingen 28 april 2010 (B.S. 10 mei 2010). De wet van 9 februari 1981 werd aangepast om tegemoet te komen aan de verbintenis ten aanzien van het Internationaal Atoomagentschap en NSG door enerzijds een catch-all clause toe te voegen aan de wet voor de controle op producten die niet in nucleaire exportlijsten staan maar wel in verband kunnen gebracht worden met een kernwapenprogramma, en anderzijds de plicht tot aanvraag voor een machtiging uit te breiden naar uitvoer naar kernwapenstaten door de woorden ‘aan niet-kernwapenstaten’ uit artikel 1 te schrappen. Zowel de uitvoer en overdracht van kernmateriaal naar kernwapenstaten als de catch-all clause wordt ook gedekt door Verordening (EG) 428/2009.

3 Controlebeleid op buitenlandse handel in dual-use producten

3.1

Wetgevend kader

Zoals eerder gesteld wordt het regulerend kader van het Vlaamse exportcontrolebeleid in grote mate bepaald door de Europese Verordening (EG) 428/2009 tot instelling van een communautaire regeling voor controle op de uitvoer, de overbrenging, de tussenhandel en de doorvoer van producten voor tweeeërlei gebruik.¹ De bepalingen van de verordening zijn rechtstreeks toepasselijk in de rechtsorde van de lidstaten. Een verordening behoeft geen omzetting in nationaal recht, al zijn er wel uitvoeringsbepalingen (in nationale wetgeving of in de nationale praktijk) nodig voor de implementatie van de verordening.

De juridische basis voor de uitvoering en de bestraffing van overtredingen op de EU-verordening is de federale wet van 11 september 1962 betreffende de in-, uit- en doorvoer van goederen en de daaraan verbonden technologie.²⁰ Handel in militaire producten werd uitgezonderd van deze wet, en apart gereguleerd in de wet van 5 augustus 1991.²¹ *Dual-use* producten werden niet uitgezonderd en vallen daarom nog steeds onder de toepassing van deze wet. De wet van 1962 is enigszins verouderd en niet aangepast aan de specifieke maatregelen voorzien in Verordening (EG) 428/2009 voor controle op handel in *dual-use* producten. Met betrekking tot sancties, verwijst de wet van 1962 naar de douanewetgeving. Rekening houdend met aanbevelingen die voorschrijven dat wetgeving inzake *dual-use* (inclusief strafbepalingen) geregeld herzien moeten worden en toegankelijk en overzichtelijk moeten zijn, lijkt een herziening van de wet van 1962 ter implementatie van Verordening 428/2009 aangewezen.²²

De Vlaamse decreetgever kan enkel wetgevende initiatieven nemen ter uitvoering van de verordening of indien ze daartoe gemachtigd is door de Europese Unie. Algemeen stelt art. 24 van de verordening dat elke lidstaat passende maatregelen dient te treffen om de correcte toepassing van alle bepalingen van deze verordening te waarborgen, en daarbij ook sancties dient vast te leggen die doeltreffend, evenredig en afschrikwekkend zijn. Elke lidstaat stelt de Commissie in kennis van de voor de uitvoering van de verordening wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen. Er zijn geen sluitende criteria die ondubbelzinnig aangeven wat in wetgeving, wat in uitvoeringsbesluiten, en wat in bestuurlijke praktijken dient geregeld te worden. Het basisprincipe is dat de regelgever de residuaire bevoegdheid heeft, m.a.w. het is de regelgever die zelf bepaalt hoe ver hij gaat in de regulering en in hoeverre hij delegatie verleent aan de uitvoerende macht. Naar aanleiding van voorstellen van decreet voor controle op handel in militair materieel, heeft de Raad van State geadviseerd om de essentiële procedures die moeten worden gevolgd bij het aanvragen van vergunningen en bij het daarmee gepaard gaande besluitvormingsproces bij decreet vast te leggen. Als de strafmaatregelen herzien zouden worden, dienen ook deze in een decreet te worden vastgelegd.²³ Ook voor handel in *dual-use* producten is deze logica relevant.

¹ Voor nucleaire goederen is bijkomend ook de federale wet van 9 februari 1981 en bijhorend KB van 12 mei 1989 van toepassing.

In wat volgt bespreken we hoe de controle op handel in *dual-use* georganiseerd en gereguleerd wordt in de verordening en geven we aan waar er nog beleidsmarge is voor de Vlaamse decreetgever en/of waar de decreetgever nog bepalingen moet vaststellen ter uitvoering van de Europese wetgeving.

3.2 Toepassingsgebied

De Europese Verordening (EG)428/2009 vangt aan met een afbakening van het toepassingsgebied van de wetgeving. In artikel 1 wordt de aard van de handelstransacties benoemd die via deze verordening onder controle geplaatst worden; het gaat om de uitvoer, de overbrenging, de tussenhandel en de doorvoer van producten voor tweërlei gebruik. Verder in de tekst worden definities omschreven (artikel 2) en wordt verwezen naar het materiële toepassingsgebied; een lijst van gecontroleerde producten en *catch-all* bepalingen (artikel 3).

3.2.1 Definities

Dual-use producten (of producten voor tweërlei gebruik) worden volgens artikel 2 van Verordening 428/2009 gedefinieerd als ‘producten, met inbegrip van programmatuur en technologie, die zowel een civiele als een militaire bestemming kunnen hebben, met inbegrip van alle goederen die voor niet-explosieve doeleinden gebruikt kunnen worden en op enige manier bijdragen in de vervaardiging van nucleaire wapens of andere nucleaire explosiemiddelen.’ Het gaat niet enkel om producten en technologie die in verband kunnen worden gebracht met massavernietigingswapens, maar omvat ook producten die gebruikt kunnen worden voor conventioneel militair eindgebruik.²⁴ In de EU-lijst van *dual-use* producten zijn immers ook de lijsten van Wassenaar Arrangement opgenomen die *dual-use* producten onder controle plaatsen die belangrijk zijn voor de ontwikkeling, productie of ondersteuning van conventionele militaire producten.²⁵

Verder worden in art. 2 van Verordening (EG) 428/2009 de begrippen ‘uitvoer’, ‘exporteur’, ‘uitvoeraangifte’, ‘tussenhandeldiensten’, ‘tussenhandelaar’, ‘doorvoer’, ‘individuele-, globale-, communautaire en nationale algemene vergunningen’, ‘douanegebied van de Europese Unie’ en ‘niet-communautaire producten voor tweërlei gebruik’ nauwkeurig gedefinieerd. Deze definities volstaan om de implementatie van de wetgeving op (sub)nationaal niveau mogelijk te maken, en hoeven bij gevolg niet herhaald te worden in een decreet.

3.2.2 Materieel toepassingsgebied

3.2.2.1 Opgelijste producten

Welke producten precies onder controle geplaatst worden, wordt opgelijst in artikel 3 van Verordening 428/2009. Artikel 3 stelt dat ze van toepassing is op de lijst van producten opgenomen in bijlage I. De producten zijn gegroepeerd in tien categorieën:

- categorie 0: nucleaire goederen
- categorie 1: speciale materialen en aanverwante apparatuur
- categorie 2: materiaalbewerking
- categorie 3: elektronica
- categorie 4: computers
- categorie 5: telecommunicatie en informatiebeveiliging
- categorie 6: sensoren en lasers
- categorie 7: navigatie en vliegtuigelektronica
- categorie 8: zeevazen en schepen
- categorie 9: ruimtevaart en voortstuwing

Per categorie zijn de producten verder ingedeeld volgens de aard van het product:

- A: systemen, apparatuur en onderdelen
- B: test- inspectie en productieapparatuur
- C: materialen
- D: programmatuur
- E: technologie

Sinds de invoering van de nieuwe verordening in augustus 2009 valt ook de overdracht van software en technologie door elektronische media (daaronder begrepen fax, telefoon, e-mail of via enige andere elektronisch middel, programma of technologie) naar een bestemming buiten de EU of het beschikbaar stellen daarvan, onder de toepassing van de verordening. Meestal wordt in deze verwezen naar **'intangible technology transfer'** of de niet-tastbare overdracht van technologie. Het idee is dat overdracht van technologie gecontroleerd moet worden, los van het feit of er een fysieke of digitale grensoverschrijding plaatsvindt.²⁶ De verordening is niet van toepassing op het verrichten van diensten, noch op de overdracht van technologie indien deze verrichting of overdracht gepaard gaat met een grensoverschrijding door personen (artikel 7). De Raad van de EU heeft in 2000 wel een gemeenschappelijk optreden aangenomen dat – gegeven bepaalde uitzonderingen – mondelinge vormen van technische bijstand zoals trainingen, reparaties, onderhoud e.a. vergunningsplichtig maakt wanneer deze bijstand buiten de EU verleend wordt en indien de verlener zich ervan bewust is dat de bijstand verband houdt met het gebruik of de ontwikkeling van massavernietigingswapens, of verleend wordt in landen waarop een wapenembargo rust.²⁷

Elk product op de lijst wordt genummerd volgens deze tien categorieën, de vijf letters, gevolgd door opnieuw een cijfer waaruit af te leiden valt via welk internationaal controleregime het product op de lijst geplaatst is¹ en tot slot een identificatienummer op de EU-lijst.

---

¹ 0: Wassenaar Arrangement, 1: MTCR, 2: NSG, 3: Australië Groep, 4: Verdrag Chemische Wapens

Nummer 6A005.a.b.6.b bijvoorbeeld, een specifiek type van laser dat ook op de controlelijsten van het Wassenaar Arrangement staat, is via deze weg op de EU-lijst geplaatst en wordt als strategisch beschouwd omwille van het mogelijk gebruik in conventionele wapens.

Op grond van art. 15 van verordening (EG)428/2009 worden de lijsten regelmatig geactualiseerd zodat ze in overeenstemming zijn met de lijsten van de internationale controleregimes.

Op basis van art. 8 hebben lidstaten de *mogelijkheid* om extra producten aan de lijst toe te voegen.¹ Volgens de meest recent beschikbare gegevens uit 2008 hebben Frankrijk, Duitsland, het Verenigd Koninkrijk en Letland extra *dual-use* producten^{II} onder controle geplaatst.²⁸

3.2.2.2 Niet-opgelieste producten: de EU-catch-all bepalingen

Er kan ook een vergunningsplicht worden opgelegd voor producten die niet op de lijst in bijlage I staan overeenkomstig art. 4 en art. 8 van de verordening (d.i. onder de *dual-use catch-all* bepaling zoals beschreven in art. 4, of om redenen van openbare veiligheid of uit mensenrechtenoverwegingen, overeenkomstig art. 8).

Een *catch-all* clause betekent dat voor producten die volgens de verordening niet onder vergunningsplicht vallen, een overheid in bepaalde omstandigheden toch een vergunningsplicht kan invoeren om veiligheidsbelangen te beschermen. Een dergelijke clause is nodig omdat er een hele reeks producten zijn die op grote schaal zonder vergunningsplicht verhandeld worden die mogelijk – in hun geheel of gedeeltelijk – gebruikt kunnen worden in massavernietigingswapens of voor illegitiem conventioneel militair gebruik. Al deze producten onder controle plaatsen zou een te zware belasting betekenen voor de industrie en de vergunningsverstreckende overheden. Een *catch-all* clause maakt het mogelijk om ad hoc op te treden, wanneer veiligheidsbelangen op het spel staan, zonder op permanente basis handelsbeperkingen op te leggen.²⁹ Een tweede reden om *catch-all* clauses op te nemen is dat technologische ontwikkelingen per definitie voortlopen op de lijsten van te controleren producten in de verordening. Een *catch-all* clause kan mogelijke risico's die nieuwe technologieën stellen, opvangen.

De *catch-all* bepaling uit art. 4 van de verordening is zeer beperkend geformuleerd. Voor de uitvoer van *dual-use* producten die niet opgelijst staan is een uitvoervergunning vereist indien:

- de exporteur door de bevoegde autoriteiten van de lidstaat waar hij gevestigd is, is meegedeeld dat de producten in kwestie geheel of gedeeltelijk bestemd zijn of kunnen zijn voor gebruik in verband met de ontwikkeling, de productie, de behandeling, de bediening, het onderhoud, de opslag, de opsporing, de herkenning of de verspreiding van chemische, biologische of nucleaire wapens of andere nucleaire explosiemiddelen, of raketten die dergelijke wapens naar hun bestemming kunnen voeren. (art.4.1)

I Art. 8.1: 'Een lidstaat kan om redenen van openbare veiligheid of uit mensenrechtenoverwegingen een verbod instellen op of een vergunning verplicht stellen voor de uitvoer van producten voor tweërlei gebruik die niet op de lijst van bijlage I voorkomen.' Art. 8.2: 'De lidstaten brengen de krachtens lid 1 genomen maatregelen, zodra deze zijn aangenomen, ter kennis van de Commissie, onder vermelding van de exacte reden daarvoor.' Art. 8.3: 'De lidstaten stellen de Commissie tevens onverwijld in kennis van eventuele wijzigingen van de krachtens lid 1 genomen maatregelen.' Art 8.4.: 'De Commissie maakt de maatregelen waarvan haar overeenkomstig leden 2 en 3 kennis is gegeven, bekend in de C-serie van het Publicatieblad van de Europese Unie.'

II Het gaat bijvoorbeeld om hefschroefvliegtuigen en onderdelen daarvan, traangas, vloedraaibanken, terreinvoertuigen die van een of meer militaire kenmerken zijn voorzien, en anderen.

- op het kopende land of het land van bestemming een wapenembargo rust waartoe besloten is door de EU, de OVSE of de Veiligheidsraad van de VN én indien de exporteur door de bevoegde autoriteiten is meegedeeld dat de producten geheel of gedeeltelijk bestemd zijn of kunnen zijn voor militair eindgebruik. Met ‘militair eindgebruik’ wordt in dit lid bedoeld de verwerking in militaire producten die voorkomen op de militaire lijst van de lidstaten, het gebruik van productie- test- of onderzoeksapparatuur voor de ontwikkeling van deze producten of het gebruik van onafgewerkte producten voor de fabricage ervan (art 4.2).
- de exporteur door de bevoegde autoriteiten wordt meegedeeld dat de betrokken producten geheel of gedeeltelijk bestemd zijn of kunnen zijn om gebruikt te worden als onderdelen of componenten van militaire producten die op de nationale militaire lijst voorkomen en die vanaf het grondgebied van die lidstaat zijn uitgevoerd zonder geldige vergunning (art.4.3).

Indien een exporteur er kennis van draagt dat producten die hij wenst uit te voeren geheel of ten dele bestemd zijn voor bovengenoemde doelen, dient hij dit mee te delen aan de bevoegde autoriteiten die dan beslissen of een vergunningsplicht ingeroepen wordt of niet (art 4.4).

De Verordening laat aan lidstaten de *mogelijkheid* om:

- wetgeving aan te nemen die exporteurs een vergunningsplicht oplegt, wanneer de exporteurs zelf een gefundeerd vermoeden hebben dat de producten geheel of gedeeltelijk bestemd zijn voor gebruik in verband met massavernietigingswapens (art. 4.5). Dit artikel verschuift de verantwoordelijkheid voor de inschatting van het risico voor proliferatie naar de bedrijven.
- de toepassing van 4.1 en art. 4.2 van de catch-all bepaling uit te breiden voor tussenhandeldiensten (artikel 5) en voor doorvoer (artikel 6) van dual-use producten.
- nationale maatregelen vast te stellen krachtens artikel 11 van Verordening (EEG) nr. 2603/69 (art.4.8).¹

In Vlaanderen werden deze bepalingen die het mogelijk maken om de *catch-all* clause uit verordening (EG) 428/2009 uit te breiden op het moment van dit schrijven niet omgezet in wetgeving. De Vlaamse decreetgever zou hiertoe kunnen besluiten. In de praktijk echter, is in Vlaanderen een bijkomende “militaire” *catch-all* clause van kracht uit het Koninklijk besluit van 8 maart 1993 (zie 3.2.2.3) met meer verstrekkende gevolgen. Door de toepassing van deze militaire *catch-all* clause die evenzeer een vergunningsplicht mogelijk maakt voor (niet-opgeliste) *dual-use* producten, reikt het toepassingsgebied van *catch-all* clauses in Vlaanderen veel verder dan wat strikt genomen voorgeschreven wordt in de verordening.

Om de toepassing van *catch-all* clauses mogelijk te maken wordt in Vlaanderen de uitvoer van categorieën van producten naar gevoelige bestemmingslanden (zoals bijvoorbeeld Iran, Noord-Korea of Syrië) systematisch gestopt aan de douane, die vervolgens de vraag stelt aan de Dienst Controle Strategische Goederen over het vergunningsplichtig karakter van de producten. Op die manier heeft de overheid de mogelijkheid om een *catch-all* in te roepen.³⁰ Deze praktijk verhoogt de controle, maar heeft ook een effect op de administratieve lasten voor de douane en het bedrijfsleven. Deze uitvoeringsmaatregel is momenteel niet formeel vastgelegd en kan dus makkelijk wijzigen.

---

¹ Verordening (EEG) nr. 2603/2009 van de Raad van 20 december 1969 houdende de totstandbrenging van een gemeenschappelijke regeling voor de uitvoer. Artikel 11: “Onverminderd andere communautaire bepalingen vormt de onderhavige verordening geen beletsel voor het aannemen of toepassen door de lidstaten van kwantitatieve uitvoerbeperkingen welke gerechtvaardigd zijn uit hoofde van bescherming van openbare zedelijkheid, de openbare orde, de openbare veiligheid, de gezondheid en het leven van personen, dieren of planten, het nationaal artistiek, historisch en archeologisch bezit of uit hoofde van bescherming van de industriële en commerciële eigendom.”

Naast de catch-all bepaling uit art. 4 is het ook mogelijk voor lidstaten om redenen van openbare veiligheid of uit mensenrechtenoverwegingen een verbod/vergunningplicht in te stellen voor de uitvoer van producten voor tweërlei gebruik die niet op de lijst van te controleren producten voorkomen op basis van art. 8. Indien lidstaten gebruik maken van art. 8 om bepaalde producten onder vergunningsplicht te plaatsen, dienen ze dit bekend te maken aan de Commissie, die deze publiceert in het Publicatieblad van de Europese Unie (zie supra). De gewestelijke overheden in België hebben hier tot nog toe geen gebruik van gemaakt.

3.2.2.3 De Belgische militaire catch-all clause

Het Koninklijk besluit tot regeling van de in-, uit- en doorvoer van wapens, munitie en speciaal voor militair gebruik of voor ordehandhaving dienstig materieel en de daaraan verbonden technologie heeft in de bijlage waarin de militaire producten opgelijst staan een *catch-all* bepaling opgenomen die toelaat een vergunningsplicht in te roepen voor ‘andere uitrusting en ander materieel, bestemd voor het ondersteunen van militaire acties’. Zonder al te diep in te gaan op de discussie over deze breed gedefinieerde *catch-all* bepaling, heeft ze een belangrijk effect op de controle op *dual-use* producten. *Dual-use* producten met een militair eindgebruik kunnen via deze *catch-all* bepaling onder vergunningsplicht geplaatst worden en worden – indien dit het geval is – als militaire producten beschouwd. Dit blijkt uit de verslaggeving van de Vlaamse Regering waarin alle vergunningsplichtige niet-militaire producten (waaronder *dual-use* producten) met militair eindgebruik via deze *catch-all* clause onder militaire goederen worden gecategoriseerd (ML 24 en ML25). De mogelijkheid voor de Vlaamse Regering om niet-opgelijste *dual-use* producten onder vergunningsplicht te plaatsen reiken dus veel verder dan wat de *catch-all* bepaling (art.4) in de verordening omschrijft. Dit kan mogelijk gerechtvaardigd worden op basis van artikel 8, maar zou evenzeer beschouwd kunnen worden als een te brede toepassing van de *catch-all* op *dual-use* producten.

Een andere mogelijkheid zou zijn om welbepaalde *dual-use* producten die in Vlaanderen op systematische wijze onder controle geplaatst worden via de militaire *catch-all* (bv. welbepaalde types beeldschermen), op basis van art. 8 van verordening (EG) 428/2009 (omwille van redenen van openbare veiligheid of mensenrechtenoverwegingen) toe te voegen aan de lijst van gecontroleerde *dual-use* producten. Hier maakt het Vlaams Gewest momenteel geen gebruik van.

3.2.2.4 Speciale maatregelen Iran en Noord-Korea

Voor exporten naar Iran en Noord-Korea heeft de Europese Unie extra beperkende handelsmaatregelen opgelegd. Vlaamse bedrijven dienen naast Verordening 428/2009, voor export naar Iran en Noord-Korea ook rekening te houden met respectievelijk Verordening (EG) 423/2007³¹, Verordening (EG) 329/2007³² en Verordening (EG) 567/2010³³, waarin zowel nieuwe verbodsbepalingen zijn opgenomen als extra transacties en producten onder vergunningsplicht worden geplaatst.

3.3

Vergunningsplichtige handelstransacties

Voor buitenlandse handel in *dual-use* producten die onder vergunningsplicht wordt geplaatst, heeft de EU een gemeenschappelijk controlebeleid uitgetekend. Verordening (EG) 428/2009 schrijft voor welke handelstransacties precies onder controle worden geplaatst en welke vergunningen kunnen worden toegekend. De verordening legt een communautaire regeling vast voor controle op de uitvoer, de overbrenging, de tussenhandel en de doorvoer van producten voor tweërlei gebruik. Invoer van *dual-use* producten is niet vergunningsplichtig. Het vergunningsbeleid voor handel in *dual-use* producten is doorgaans minder stringent dan dit voor handel in militair materieel. Bedrijven die *dual-use* producten naar het buitenland verhandelen kunnen gebruik maken van verschillende types vergunningen naargelang de aard van het product en het land van bestemming. In grote lijnen heeft de Europese Unie getracht een beleid uit te stippelen waarbij de administratieve lasten voor minder gevoelige exporten tot een minimum beperkt worden, daar waar er zeer streng toegezien wordt op handel in gevoelige producten (zoals nucleaire producten) of handel met gevoelige bestemmingslanden zoals Iran of Noord Korea.³⁴

3.3.1 Overbrenging en uitvoer

In principe is de intracommunautaire handel in *dual-use* producten – in de verordening ‘overbrenging’ genoemd – vrij, met uitzondering van enkele zeer gevoelige producten die opgesomd staan in bijlage IV van de verordening (deze producten maken evenzeer deel uit van bijlage I). Het gaat hier onder meer over nucleaire producten waarvoor – ook voor handel binnen de EU – een individuele vergunning vereist is.

Uitvoer van *dual-use* producten naar landen buiten de EU is voor alle producten die opgelijst staan in bijlage I vergunningsplichtig. Er wordt evenwel voorzien in verschillende soorten vergunningen, zodat een onderscheid gemaakt kan worden in de mate van toezicht naargelang de gevoeligheid van de export (afhankelijk van de aard van het product en het land van bestemming). Voor handel in *dual-use* producten wordt daarom – net zoals in het vooropgestelde EU-vergunningstelsel in de ICT-richtlijn voor militair materieel³⁵ – gebruik gemaakt van (communautaire of nationale) algemene vergunningen, globale vergunningen en individuele vergunningen.

Communautaire algemene vergunningen worden vastgesteld in bijlage II bij de verordening. Onder bepaalde voorwaarden, voor bepaalde producten, naar bepaalde bestemmingslanden, kunnen exporteurs gebruik maken van deze algemene vergunning die op Europees niveau van kracht is.

Een communautaire algemene vergunning verleent toestemming aan alle exporteurs op het Europese grondgebied om producten die opgelijst worden onder de communautaire algemene vergunning zonder bijkomende restricties uit te voeren naar bepaalde bestemmingslanden buiten de EU. Voor elke andere uitvoer moet een vergunning verleend worden door de bevoegde autoriteiten van de lidstaten. Ook lidstaten kunnen nationale algemene vergunningen afkondigen waarbij hetzelfde principe gehanteerd wordt als voor de communautaire algemene vergunningen; alle uitvoerders op het grondgebied kunnen producten onder nationale algemene vergunning 'vrij' uitvoeren naar bepaalde bestemmingen en onder bepaalde voorwaarden. Daarnaast kunnen lidstaten globale vergunningen toekennen aan een welbepaalde exporteur die met één vergunning verschillende exporten naar bepaalde bestemmingen kan uitvoeren, of kunnen ze individuele vergunningen uitreiken aan een welbepaalde exporteur, waarbij één vergunning een welbepaalde export dekt. Alle vergunningen zijn in heel de EU geldig. Momenteel maakt de Vlaamse Regering geen gebruik van de mogelijkheid om nationale algemene vergunningen uit te reiken. Globale vergunningen worden omvattend genoeg geacht. Ook vanuit Europees perspectief wordt zoveel mogelijk gestreefd naar de beperking van nationale algemene vergunningen die de gelijke concurrentieposities voor bedrijven ondermijnen.

Voor sommige bepalingen laat de verordening de Vlaamse decreetgever een – weliswaar beperkte – beleidsruimte om verder te gaan dan de Europese wetgeving. Wat uitvoer betreft is er een mogelijkheid om:

- in specifieke gevallen toch een vergunningsplicht in te stellen voor intracommunautaire handel in *dual-use* producten uit bijlage I (niet alleen uit bijlage IV) indien:
  - de exporteur op het moment van de overbrenging weet dat de eindbestemming van die producten buiten de Europese Gemeenschap ligt;
  - een rechtstreekse export naar deze bestemming vanuit de lidstaat van waaruit de producten worden overgedragen niet is toegestaan onder algemene of globale vergunning (maar dus een individuele vergunning vereist)
  - er geen economisch relevante bewerking van de producten zal plaatsvinden in de lidstaat van bestemming (art. 22)
- in hun nationale wetgeving of in de nationale praktijk (via administratieve procedures) nationale algemene vergunningen uit te vaardigen (art 9.4, zie supra)
- op basis van nationale wetgeving te vereisen dat voor intracommunautaire overbrengingen van *dual-use* producten uit bijlage I, categorie 5, deel 2 (het gaat hier om 'informatiebeveiliging' of cryptografie) die niet in bijlage IV voorkomen en waarvoor dus geen vergunning vereist is, aanvullende informatie aan de bevoegde overheid wordt verstrekt (art. 22.9)
- de controle op uitvoer van *dual-use* producten uit te breiden naar niet-opgelijste producten volgens art. 4 en art. 8 (zie supra).

Lidstaten die wetgeving aannemen om in dergelijke bepalingen te voorzien, dienen dit mee te delen aan de Europese Commissie die deze informatie bekend maakt in de C-reeks van het Publicatieblad van de Europese Unie. De Vlaamse overheid heeft hier tot nog toe nog geen wetgevende initiatieven toe genomen.

Lidstaten dienen ook procedures vast te leggen voor rapportage vanuit de bedrijven over het gebruik van de vergunningen.

Met name dienen exporteurs *volgens de nationale wetgeving of de in hun lidstaat gebruikelijke methoden* gedetailleerde registers of dossiers van hun uitvoer bij te houden (art.20). Hier komen we in sectie 4.6 meer uitgebreid op terug.

3.3.2 Doorvoer

Volgens de verordening kan doorvoer^I van *dual-use* producten verboden worden indien het land van oorsprong en bestemming buiten de EU liggen *en* indien er aanwijzingen zijn voor bijzondere veiligheidsrisico's m.b.t. massavernietigingswapens.^{II}

Daarnaast voorziet de Verordening in de *mogelijkheid* voor lidstaten om:

- een vergunningplicht op te leggen alvorens een besluit te nemen over het al dan niet verbieden van de doorvoer van producten opgenomen in bijlage I (art.6.2).
- om de toepassing van een verbod uit te breiden tot niet-in-de-lijst-opgenomen producten wanneer er een vermoeden van betrokkenheid bij massavernietigingswapens (zoals beschreven in art. 4.1) en tot producten voor tweërlei gebruik met militair eindgebruik die uitgevoerd worden naar een land van bestemming waarop een wapenembargo rust (zoals beschreven in art. 4.2).

Lidstaten die maatregelen nemen om gevolg te geven aan deze bijkomende mogelijkheden, dienen dit te melden aan de Commissie (art. 6.4). Op het moment van dit schrijven heeft de Vlaamse decreetgever nog geen gebruik gemaakt van de mogelijkheden om de controle op doorvoer van *dual-use* uit te breiden zoals hierboven vermeld.

Particulier voor België is dat doorvoer van *dual-use* producten door een Ministerieel besluit van 28 september 2000 (mits een aantal uitzonderingen)^{III} aan dezelfde controle onderworpen wordt als uitvoer (zoals vastgesteld in de toenmalige EU-verordening 1334/2000).³⁶

I Doorvoer wordt in de Verordening gedefinieerd als “vervoer van niet-communautaire producten voor tweërlei gebruik die in het douanegebied van de Gemeenschap worden binnengebracht en door dat gebied worden vervoerd met een bestemming buiten de Gemeenschap.” (art. 2.7).

II Doorvoer van *dual-use* producten die opgenomen zijn in bijlage I van Verordening 428/2009 kan volgens de Verordening verboden worden door de bevoegde overheden van de lidstaat waar de doorvoer plaatsvindt wanneer de producten in kwestie geheel of gedeeltelijk bestemd zijn of in verband kunnen worden gebracht met massavernietigingswapens (zoals beschreven in art. 4.1) (art. 6.1).

III Het ministerieel besluit is niet van toepassing op de doorvoer van of naar het Groothertogdom Luxemburg of Nederland, geldt niet voor doorvoer zonder overlading, of voor transacties waarvoor een communautaire uitvoervergunning vergund werd.

De toenmalige verordening voorzag immers niet in een controle op doorvoer van *dual-use* producten. Het toepassingsgebied van het Europese controleregime voor uitvoer van *dual-use* producten werd in België dus uitgebreid naar doorvoer. Sinds de inwerkingtreding van Verordening 428/2009 is doorvoer echter wel opgenomen in de Europese wetgeving en dient onderzocht te worden of het ministerieel besluit in overeenstemming is met de Europese wetgeving.

3.3.3 Tussenhandel

De controle op tussenhandeldiensten betreffende producten voor tweeeërlei gebruik wordt voor het eerst, zowel op Europees niveau en door haar directe werking, ook in België gereguleerd in Verordening (EG) 428/2009 (art. 5 en 10). Tussenhandelsactiviteiten kunnen slechts in bepaalde gevallen aan vergunningsplicht onderworpen worden, er geldt geen systematische vergunningsplicht. Voor tussenhandeldiensten in *dual-use* producten die opgelijst staan in bijlage I van de verordening is er een vergunning vereist indien de tussenhandelaar door de autoriteiten in kennis is gesteld dat de producten geheel of gedeeltelijk bestemd kunnen zijn voor in art. 4.1 genoemde doeleinden (betrokkenheid bij massavernietigingswapens). Wanneer de tussenhandelaar daar zelf van op de hoogte is, dient hij dit mee te delen aan de bevoegde autoriteiten zodat deze kunnen beslissen of er een vergunning vereist is (art. 5.1).

Net zoals bij doorvoer hebben de lidstaten de *mogelijkheid* om:

- de toepassing van het artikel uit te breiden tot niet-opgelijste producten voor in art. 4.1 en 4.2 genoemde doeleinden;
- in nationale wetgeving een vergunningsplicht op te leggen indien de tussenhandelaar een *vermoeden* heeft dat de betrokken producten in verband worden gebracht met massavernietigingswapens.

Ook hier wordt er van de lidstaten verwacht dat ze de Commissie ervan op de hoogte stellen wanneer ze gebruik maken van deze extra mogelijkheden. De Vlaamse decreetgever heeft hier tot nog toe geen gebruik van gemaakt.

Vergunningen voor tussenhandeldiensten op grond van de EU verordening 428/2009 worden uitgereikt door de bevoegde autoriteiten van de lidstaat waar de tussenhandelaar ingezetene of gevestigd is. Deze vergunningen dekken een bepaalde hoeveelheid specifieke producten die tussen twee of meerdere landen worden verplaatst. De plaats van de producten in het land van herkomst, de eindgebruiker en de plaats waar deze zich bevindt moeten duidelijk vaststaan. De vergunningen zijn in heel de Gemeenschap geldig (art.10).

De federale en gewestelijke overheden in België zijn onderling overeengekomen om de uitvoering van de EU bepalingen m.b.t. tussenhandel in *dual-use* goederen aan de Gewesten over te laten aangezien het gaat om controle op de activiteiten van de tussenhandelaar (in tegenstelling tot controle op de persoon zelf, waarvoor de federale overheid bevoegd is), en de expertise met betrekking tot *dual-use* producten op gewestelijk niveau aanwezig is.³⁷ Tot op heden werden er in het Vlaamse gewest nog geen vergunningen voor tussenhandelsactiviteiten uitgereikt.

3.4

Beoordelingscriteria

De criteria waar lidstaten rekening mee dienen te houden bij de beoordeling van individuele of globale vergunningsaanvragen voor de uitvoer van *dual-use* producten zijn opgenomen in artikel 12 van Verordening (EG) 428/2009. Bij hun besluit om al dan niet een individuele of globale uitvoervergunning – of een vergunning voor tussenhandel – te verlenen, houden lidstaten rekening met *alle ter zake dienende overwegingen, waaronder*:

- verbintenissen en verplichtingen uit de internationale regimes inzake non-proliferatie en uitvoercontrole,
- sancties die vastgesteld werden in het kader van de EU, de OVSE of de VN.
- overwegingen inzake het nationaal buitenlands- en veiligheidsbeleid, met inbegrip van de criteria uit het Gemeenschappelijk Standpunt 2008/944/GBVB (criteria voor uitvoer van militair materieel).
- overwegingen omtrent het voorgenomen eindgebruik en het onttrekkingsgevaar.

Bij de beoordeling van globale vergunningen wordt ook rekening gehouden met de betrouwbaarheid van exporteurs en de waarborgen die ze bieden om aan de bepalingen en de doelstellingen van de verordening te voldoen, en om aan de voorwaarden van de vergunning tegemoet te komen.

De aard van de formulering van dit artikel laat toe om bijkomende overwegingen op te nemen in wetgeving of toe te passen in de uitvoering van het beleid. De bepalingen uit artikel 12 zijn duidelijk opgesteld als overwegingen die overheden *minimaal* in rekening moeten nemen. Opvallend – in vergelijking met de Europese criteria voor militair materieel – is de klemtoon op internationale verbintenissen, controle op eindgebruik en het onttrekkingsgevaar.

3.5

Controle op eindgebruik

Verordening (EG) 428/2009 stelt dat exporteurs van producten voor tweeeërlei gebruik alle informatie dienen te verstrekken vereist voor de aanvraag zodat de bevoegde autoriteiten over volledige informatie beschikken over met name de eindgebruiker, het land van bestemming en het eindgebruik van het uitgevoerde product. Aan de vergunning kan in voorkomend geval een verplichting worden verbonden om een verklaring betreffende het eindgebruik af te leveren aan de bevoegde diensten. (art. 9)

I Deze criteria hebben betrekking op 1) naleving van internationale verbintenissen, 2) naleving van mensenrechten en internationaal humanitair recht in het land van eindbestemming, 3) interne spanningen of gewapende conflicten in het land van eindbestemming, 4) stabiliteit in de regio; 5) nationale veiligheid van EU-lidstaten en hun bondgenoten, 6) houding van het kopende land ten aanzien van de internationale gemeenschap, 7) risico's voor ongewenste wederuitvoer of afwending, 8) technische en economische capaciteit van het kopende land en de verhouding tussen militaire en sociale uitgaven in het licht van duurzame ontwikkeling.

Met het oog op controle op eindgebruik maakt de Vlaamse overheid voor *dual-use* – net zoals bij de vergunningsprocedure voor militair materieel – gebruik van een eindgebruikercertificaat (EUC) en het (internationale) invoercertificaat (IIC). Welk document gebruikt wordt is afhankelijk van de bestemming van de producten. Voor de lidstaten van de EU en de zeven landen van bijlage II van verordening 428/2009 (Australië, Canada, Japan, Nieuw-Zeeland, Noorwegen, US en Zwitserland) is noch een IIC noch een EUC nodig.

Een (internationaal) invoercertificaat kan gebruikt worden voor Andorra, Hong Kong, Maleisië, Singapore, Turkije, Zuid-Korea, Bosnië, IJsland, Kroatië, Liechtenstein, Macedonië, Servië, Zuid-Afrika. Een (internationaal) invoercertificaat is een verklaring opgemaakt door de autoriteiten in het land van eindgebruik die daarbij kennis nemen van de invoer, de hoeveelheid en de aard van de producten. Er is geen verdere legalisatie of certificering door de ambassade of kamer van koophandel ter plaatse nodig (zie verder).³⁸

Voor alle overige landen is een eindgebruikercertificaat (EUC) vereist. Een eindgebruikercertificaat is een verklaring die in eer en geweten opgemaakt wordt door de klant (de eindgebruiker) met vermelding van het beoogde eindgebruik. De werkgroep van de Raad van de EU inzake *dual-use* heeft een standaardmodel opgesteld van hoe een eindgebruikercertificaat er zou moeten uitzien. Dit model wordt ter beschikking gesteld op de website van de Dienst Controle Strategische Goederen (DCSG).³⁹ Het model bevat een clausule met expliciete vermelding dat de producten en/of technologie niet zullen worden aangewend voor gebruik in massavernietigingswapens, en waarin de exporteur aangeeft of de producten al dan niet een militair eindgebruik kennen. Het document wordt toegestuurd naar de Belgische diplomatieke posten ter plaatse of aan de lokale kamer van koophandel ter authenticatie en legalisering.⁴ Het Samenwerkingsakkoord van 17 juli 2007 tussen de federale staat en de gewesten met betrekking tot in-, uit- en doorvoer van militair materieel en *dual-use* producten heeft deze procedure vastgelegd in art. 11. Gewestelijke overheden kunnen ook om meer informatie vragen wanneer het gaat om een gevoelige export. In de mate van hun mogelijkheden kunnen de diplomatieke posten een onderzoek instellen naar het werkelijke en aangegeven eindgebruik. In regel zullen bedrijven rechtstreeks het certificaat van eindbestemming overmaken aan de diplomatieke posten met de vraag tot authenticatie en legalisering en wordt het gelegaliseerde document toegevoegd bij de vergunningsaanvraag. DCSG kan het eindgebruikercertificaat ook zelf toesturen ter authenticatie.⁴⁰

Ongeacht het type document van eindgebruik dient de exporteur bij elke aanvraag voor een *dual-use* vergunning te vermelden of hij al dan niet weet heeft van betrokkenheid van de transactie bij massavernietigingswapens, verbindt hij zich ertoe om de goederen uit te voeren in overeenstemming met de vergunningsaanvraag, dient hij een bewijs van aankomst in het land van bestemming te leveren aan de bevoegde diensten en verklaart hij kennis te hebben van de vigerende wetgeving.⁴¹

In het Europese controleregime voor *dual-use* producten wordt (onder bepaalde voorwaarden) de mogelijkheid voorzien voor lidstaten om de beslissing over de export naar een niet-EU land zelf in handen te houden indien de eindbestemming bekend is op het moment van de vergunningsaanvraag, ook wanneer het eerste bestemmingsland een andere lidstaat is (art. 22).¹¹

I Dit proces kan tot 8 weken duren.

II Artikel 22 van de verordening stelt dat een lidstaat een vergunningsplicht kan instellen voor de overdracht van *dual-use* producten (die normaal vrij verhandeld worden), indien de exporteur weet dat de eindbestemming van die producten buiten de EU ligt, indien deze producten onder individuele vergunningsplicht vallen, en de producten geen economische relevante bewerking meer ondergaan in de lidstaat van bestemming (zie sectie 4.2.1).

Controle op eindgebruik is een gecontesteerd element in de vergunningsprocedure. Het is ook het meest cruciale element, deze controle bepaalt de gevoeligheid van de uitvoer. Bij uitvoer van *dual-use* producten is de overheid in grote mate afhankelijk van het verantwoordelijk gedrag van ondernemingen die *dual-use* producten verhandelen, met name voor toegang tot informatie over hun product, het eindgebruik en de eindgebruiker. Bedrijven zijn wettelijk verplicht alle informatie mee te delen. Het blijft echter onduidelijk in hoeverre bedrijven actief op zoek moeten gaan naar het verst gekende eindgebruik indien er verschillende 'schakels' in de handel- en productieketen betrokken zijn. Vast staat wel dat bedrijven gebaat zijn bij een zo groot mogelijke openheid en samenwerking met vergunningsverstreckende overheden. Overeenkomstig art. 12.2 van Verordening (EG) 428/2009 houdt de Vlaamse overheid rekening met interne procedures binnen een bedrijf om de doelstellingen van de verordening en de voorwaarden van de vergunning te waarborgen bij de toekenning van (globale) uitvoervergunningen.

3.6

Het verloop van de vergunningsprocedure

Voor handelaars behoort het vooreerst duidelijk te zijn welke procedure zij dienen te doorlopen om in overeenstemming met de verordening *dual-use* producten over te dragen, uit- of door te voeren of wanneer zij optreden als tussenhandelaar. Lidstaten bepalen zelf op welke manier zij de vergunningsprocedure organiseren.

Wanneer een in België gevestigde handelaar vergunningsplichtige *dual-use* producten wil verhandelen (en ze niet onder een algemene vergunning vallen), dient hij/zij een vergunningsaanvraag in te dienen bij de bevoegde overheidsinstantie van het gewest waar zijn maatschappelijke zetel gevestigd is.⁴² Voor het Vlaamse gewest is de bevoegde instantie de Dienst Controle Strategische Goederen (DCSG) die deel uitmaakt van het Departement Internationaal Vlaanderen.⁴³

Exporteurs zijn wettelijk verplicht om bij een vergunningsaanvraag voor individuele en globale uitvoervergunningen alle nodige informatie mee te delen, zodat de bevoegde autoriteiten over volledige informatie beschikken over met name de eindgebruiker, het land van bestemming en het eindgebruik van het uitgevoerde product. Aan de vergunning kan in voorkomend geval een verplichting worden verbonden om een verklaring betreffende eindgebruik af te geven (art. 9.2) (zie 3.5).

Vervolgens controleert de administratie de volledigheid van het dossier en volgt er een technische analyse van de producten door de DCSG. Voor individuele vergunningen worden waar nodig de eindgebruikerscertificaten gecontroleerd.^I Voor export naar opgelijste bevriende landen volstaat een (internationaal) invoercertificaat.^{II} Vervolgens vindt er een geopolitieke analyse plaats, op basis van art. 12 van de verordening (onder meer op basis van de toetsingscriteria uit het

---

I Er is een certificering of legalisering nodig van de Belgische ambassade in het land van eindgebruik of door de lokale kamer van koophandel.

II Voor globale vergunningen zijn deze documenten niet vereist.

Gemeenschappelijk Standpunt 2008/944/GBVB). Na deze technische en politieke analyse maakt de DCSG een advies op. Dit advies wordt toegestuurd aan de bevoegde minister. Momenteel is dit de minister-president van de Vlaamse regering, die zowel voor buitenlandse handel als buitenlands beleid bevoegd is.

Voor vergunningsdossiers waarop de federale wet van 9 februari 1981 van toepassing is (nucleaire producten), dient een voorafgaande machtiging aangevraagd te worden (zie sectie 2.3). Dit gebeurt ofwel rechtstreeks door de aanvrager, ofwel vanuit DCSG die de aanvraag tot machtiging doorstuurt naar de bevoegde federale autoriteit.

3.6.1 Schriftelijke vraag vergunningsplicht

Bedrijven kunnen een aanvraag indienen om uitsluitel te krijgen of een bepaalde transactie vergunningsplichtig is of niet. Dit kan onduidelijk zijn omwille van de technische specificaties van het product, en/of van specifieke eindbestemmingen die een bepaald risico stellen (*catch-all* clause) of waarvoor extra beperkende handelsmaatregelen getroffen worden (zoals voor Iran of Noord-Korea). Ook de douane kan om dergelijk advies vragen. In afspraak met de DCSG worden categorieën van producten (die mogelijk *dual-use* producten omvatten) door de douane tegengehouden om te verifiëren of ze vrij verhandelbaar zijn of daarentegen een vergunning behoeven. Op deze manier kan de DCSG zo nodig een *catch-all* bepaling invoeren en deze producten toch onder vergunningsplicht plaatsen. De behandelingstermijn voor dergelijke aanvragen bedraagt 3 tot 5 werkdagen.⁴⁴

3.6.2 Behandelingstermijnen

De *dual-use* verordening verwijst expliciet naar het gebruik van termijnen. Volgens artikel 9.3 behandelen de lidstaten aanvragen voor individuele of algemene vergunningen binnen een volgens de nationale wetgeving of op grond van de nationale praktijk te bepalen termijn. Dit geldt ook voor de behandeling van vergunningsaanvragen voor tussenhandeldiensten (art 10.3).

De door de Vlaamse administratie vooropgestelde behandelingstermijn van vergunningsaanvragen bedraagt 6 tot 10 weken, afhankelijk van de gevoeligheid van de export en van de volledigheid van het dossier (bijvoorbeeld of de certificering/legalisering van de eindgebruiker-certificaten reeds gebeurd is).⁴⁵

3.7

Overleg met andere EU-lidstaten en met de Europese Commissie

Wanneer EU-lidstaten een vergunningsaanvraag voor *dual-use* producten weigeren, een reeds verleende vergunning schorsen, nietig verklaren of intrekken of de eigenlijke uitvoer tegenhouden, dienen ze de bevoegde overheden in alle andere lidstaten en de Europese Commissie daarvan op de hoogte te stellen (art. 13). De kennisgevingen worden gedaan via een elektronische en beveiligde databank die beheerd wordt door de Europese Commissie (art.19). Deze kennisgeving geldt evenzeer voor weigeringen van doorvoer- en tussenhandelstransacties. Vooraleer een vergunning voor de uitvoer, doorvoer of tussenhandelstransacties in *dual-use* producten te verlenen, moeten lidstaten nagaan of de autoriteiten van andere lidstaten geen wezenlijk identieke transactie heeft geweigerd. Wanneer dit het geval is, dient er overleg plaats te vinden tussen de betrokken lidstaten. Wanneer een lidstaat vervolgens toch zou besluiten om een vergunning toe te kennen, stellen ze alle andere lidstaten en de Europese Commissie daarvan in kennis en lichten ze hun besluit toe. De vertrouwelijkheid van de informatie wordt in acht genomen zoals bepaald in art. 19 van de verordening.

Verder dienen lidstaten volgens art. 11 van Verordening 428/2009 in overleg te treden met andere lidstaten wanneer de *dual-use* producten waarvoor een individuele vergunning wordt aangevraagd, zich op het grondgebied van deze andere lidstaat bevinden. De geraadpleegde lidstaat kan binnen de tien dagen (in uitzonderlijke gevallen ook langer) bezwaar aantekenen tegen de afgifte van de vergunning. Deze bezwaren zijn bindend. Volgens hetzelfde artikel (art. 11.2) kunnen lidstaten ook andere lidstaten verzoeken om geen uitvoervergunning te verlenen indien er wezenlijke veiligheidsbelangen op het spel staan. In dit geval zullen de lidstaten met elkaar in overleg treden, al is dit overleg niet bindend van aard.

Indien een lidstaat een *catch-all* bepaling uit art. 4 inroept om een product onder vergunningsplicht te plaatsen, deelt ze dit ook mee aan de andere lidstaten en de Europese Commissie zodat zij hiermee rekening kunnen houden in hun eigen vergunningsbeleid (art.4.6).

De lidstaten nemen overeenkomstig art. 19 de nodige maatregelen om een rechtstreekse samenwerking en uitwisseling van informatie tussen de bevoegde autoriteiten te bewerkstelligen, in het bijzonder om te voorkomen dat als gevolg van eventuele verschillen in de toepassing van de controles op de uitvoer van producten voor tweërlei gebruik het handelsverkeer wordt verlegd. Deze informatie omvat onder meer:

- gegevens met betrekking tot de exporteurs aan wie het recht is ontzegd nationale algemene uitvoervergunningen of communautaire algemene uitvoervergunningen te gebruiken;
- gegevens over gevoelige eindgebruikers en actoren die bij verdachte aankoopactiviteiten zijn betrokken.

De nodige voorzorgen betreffende het vertrouwelijke karakter van bepaalde gegevens zijn voorzien in de verordening (art. 19.3-19.6)

3.8

Transparantie

Transparantie is een cruciaal – en vaak onderschat – aspect van elk legitiem exportcontrolebeleid. Democratische controle op het vergunningsbeleid van een regering is de ultieme toetssteen van een verantwoord beleid. Zonder transparantie over toegekende en geweigerde vergunningen is parlementaire controle niet mogelijk.

De Europese verordening heeft geen bepalingen opgenomen over transparantie van het regeringsbeleid ten aanzien van het parlement aangezien ze dit als een subsidiaire bevoegdheid van de lidstaten beschouwt. Wel zijn er in de verordening zeer concrete verplichtingen opgenomen die bedrijven moeten naleven betreffende gedetailleerde registers of dossiers van hun uitvoer. De uitvoeringsmaatregelen dienen echter op nationaal (of regionaal) niveau te worden uitgevaardigd. Art. 20 stelt het volgende:

De exporteurs van producten voor tweërlei gebruik houden volgens de nationale wetgeving of de in hun lidstaat gebruikelijke methoden gedetailleerde registers of dossiers van hun uitvoer bij. Deze registers of dossiers bevatten met name de handelsbescheiden, zoals facturen, manifesten, vrachtbrieven of andere vervoersdocumenten, waarin voldoende gegevens voorkomen voor de vaststelling van:

- de omschrijving van de producten voor tweërlei gebruik,
- de hoeveelheid producten voor tweërlei gebruik,
- naam en adres van de exporteur en van de ontvanger,
- indien bekend, het eindgebruik en de eindgebruiker van de producten voor tweërlei gebruik.

Ook tussenhandelaars dienen registers bij te houden (art 20.2). De registers worden minstens drie jaar bewaard en worden op verzoek voorgelegd aan de bevoegde autoriteiten van de lidstaat waarin de exporteur of de tussenhandelaar gevestigd is (art. 20.3). Ook bescheiden en dossiers in verband met intracommunautaire overbrengingen van de in bijlage I opgenomen producten worden gedurende drie jaar na afloop van het jaar waarin de overbrenging plaatsvond bewaard en dienen op verzoek van de bevoegde autoriteiten te worden voorgelegd (art 22.8).

Deze bepalingen stellen overheden in staat om alle nodige informatie te verzamelen. Niet alleen met betrekking tot individuele en globale vergunningen (waarover ze automatisch gegevens verzamelen gezien hun vergunningsverstrekende bevoegdheid), maar ook voor uitvoer die onder algemene vergunningen plaatsvindt en zelfs over intracommunautaire handel. Overheden worden volgens de verordening echter niet verplicht om deze gegevens op te vragen. Hierin is mogelijk een taak weggelegd voor de Vlaamse decreetgever. Sinds 2007 rapporteert de Vlaamse regering in haar maandelijks verslagen data over de in-, uit- en doorvoer van producten voor tweërlei gebruik, evenwel zonder wettelijke verplichting. Voor elke individuele en globale vergunning wordt het land van bestemming, het land van eindgebruik (indien verschillend van het land van bestemming), een beschrijving van de producten (volgens de categorieën uit bijlage I van de verordening) en de waarde van de vergunning meegegeed. Deze rapportering is cruciaal in het licht van publieke en parlementaire controle, maar nog niet wettelijk verankerd.

3.9

Controle op de uitvoering en strafbepalingen

Verordening (EG) 428/2009 stelt in art. 21: om de correcte toepassing van de verordening te waarborgen nemen de lidstaten alle nodige maatregelen om hun bevoegde autoriteiten in staat te stellen:

- gegevens te verzamelen over elke, met producten voor tweërlei gebruik verband houdende order of transactie
- na te gaan of de uitvoercontrolemaatregelen op de juiste wijze worden toegepast, hetgeen met name de bevoegdheid kan omvatten tot betreding van bedrijfsruimten.

Elke lidstaat treft passende maatregelen om de correcte toepassing van alle bepalingen van deze verordening te waarborgen en stelt met name de bij inbreuk op deze verordening en de bepalingen ter uitvoering daarvan op te leggen sancties vast. Deze sancties dienen doeltreffend, evenredig en afschrikwekkend te zijn (art.24).

Momenteel zijn controlebevoegdheden en de strafbepalingen voor overtredingen met betrekking tot in-, uit- en doorvoer vastgelegd in art. 10 en 10 bis van de wet van 1962 en de Algemene wet inzake douane en accijnzen van 18 juli 1977 (art.231, 249-253, 263-284).⁴⁶

Pogingen tot het ontwijken van aangifte of aangifte op basis van valse of bedrieglijk bekomen machtigingen kunnen in België bestraft worden met 4 maanden tot een jaar opsluiting. Deze strafmaat kan verdubbeld worden bij een tweede veroordeling, en verhoogd worden tot 2 à 5 jaar bij elke verdere herhaling. Bijkomend worden de desbetreffende goederen verbeurd verklaard en wordt een boete opgelegd van tienmaal de ontlopen rechten. Ingeval van verboden producten, waarvoor per definitie geen rechten gelden, bedraagt de boete twee maal de waarde van de goederen. Bij recidivisme wordt de boete verdubbeld. Belanghebbenden of verzekeraars van een smokkelfeit worden op dezelfde wijze bestraft als de eigenlijke smokkelaar.

Indien de aangifte gebeurt met een vergunning, maar in strijd met de gebruiksvoorwaarden of de geldigheid van die vergunning, worden de goederen verbeurd verklaard en wordt daarenboven een boete opgelegd die overeenkomt met de waarde van die goederen.

Verzachtende omstandigheden of de aanvaarding dat het misdrijf aan vergetelheid of vergissing te wijten is, kunnen leiden tot een vergelijk. Wanneer het misdrijf afdoende kan worden bewezen en wanneer opzettelijk fraude onmiskenbaar in het spel is, is een mildere schikking uitgesloten.

Een bijkomende bestraffing bestaat in de mogelijkheid om voor een periode van een maand tot zes maanden elke in-, uit- of doorvoervergunning te weigeren aan iedere persoon die zonder geldige vergunning producten voor tweërlei gebruik in-, uit- of doorvoert of tracht in-, uit- of door te voeren, die handelt in verboden wapens, die meewerkt aan een ombuiging van het handelsverkeer, die onjuiste of onvolledige inlichtingen verstrekt om een vergunning te verkrijgen, of die niet meewerkt aan een controle of onderzoek.

Onverminderd de bevoegdheid van de gerechtelijke politie om de naleving van de geldende wetgeving te controleren, is het toezicht en de controle op de naleving van alle genoemde ver-

plichtingen in de praktijk vooral het werk van de ambtenaren van de Administratie der Douane en Accijnzen. Zij controleren of de aangifte overeenkomt met de vervoerde goederen en vragen de voorlegging van de vereiste in-, uit- of doorvoervergunning. Dit betekent dat vergunningen die door de gewesten worden verstrekt, door federale ambtenaren worden gecontroleerd. Voor die controle kunnen de douanebeambten omgekeerd ook beroep doen op de expertise die aanwezig is bij de vergunningverstreckende overheden. Daarnaast zijn ook de ambtenaren van de Economische Algemene Inspectie en de daartoe door de bevoegde minister aangestelde ambtenaren of beambten bevoegd om overtredingen op te sporen en vast te stellen.⁴⁷

De Vlaamse decreetgever is bevoegd om eigen strafbepalingen bij decreet vast te leggen voor overtredingen op verordening (EG) 428/2009. Tot dan blijven de federale strafbepalingen uit de wet van 1962 van toepassing.

3.10

Douane en inlichtingendiensten

De douane is bevoegd om – onverminderd de bevoegdheden die haar uit hoofde van en overeenkomstig het communautair douanewetboek zijn verleend - de uitvoer van *dual-use* producten waarvoor een geldige uitvoervergunning werd afgeleverd (door de eigen of een andere lidstaat) te schorsen of te verhinderen, indien hij een vermoeden heeft dat:

- bij de vergunningverlening geen rekening is gehouden met relevante gegevens
- sedert de vergunningverlening de omstandigheden wezenlijk zijn veranderd (art. 16).

In dit geval worden de autoriteiten van de lidstaat die de vergunning verleend hebben onmiddellijk geraadpleegd; zodat op basis van art. 13.1 de vergunning ingetrokken, geschorst of nietig verklaard kan worden. Als deze lidstaat echter beslist om de vergunning te handhaven dienen de *dual-use* producten te worden vrijgegeven. De lidstaat welke de vergunning heeft verleend stelt de andere autoriteiten en de Commissie hiervan in kennis (art. 16).

Om in een stroom van handelstransacties halt toe te roepen aan mogelijk problematische *dual-use* transacties zijn overheden afhankelijk van zeer gerichte informatie. EU-vergunningsverstreckende overheden wisselen onderling informatie uit over (mogelijk) problematische transacties. Daarnaast zijn overheden aangewezen op informatie van binnenlandse- en/of buitenlandse inlichtingendiensten. De vergunningsverstreckende diensten hebben zelf enkel overzicht over transacties waarvoor een vergunning aangevraagd wordt. Voor niet-vergunningsplichtige transacties zijn tips van inlichtingendiensten e.a. cruciaal om problematische *dual-use* transacties tegen te houden.⁴⁸

Er zijn nog geen samenwerkingsakkoorden afgesloten tussen federale inlichtingendiensten van de FOD Justitie (en eventueel FOD Defensie) en de gewestelijke overheden met betrekking tot handel in militair materieel en *dual-use*. Evenmin bestaat een samenwerkingsakkoord die de samenwerking tussen de Vlaamse vergunningsverstreckende dienst en douane regelt. In de praktijk is deze samenwerking er wel, en treden alle instanties vanuit hun eigen bevoegdheden in contact met elkaar.

4 Besluit

Controle op handel in *dual-use* producten maakt prominent deel uit van het veiligheidsbeleid van staten en internationale organisaties zoals de VN, de EU en heel wat exportcontroleregimes die voornamelijk gericht zijn op de preventie van proliferatie van massavernietigingswapens (MVW). In de naweeën van 9/11 werd het gevaar dat 'terroristische groeperingen' hun handen zouden kunnen leggen op chemische, biologische of nucleaire wapens als een prioriteit naar voor geschouwen. Hoewel die wind wel wat is gaan liggen, is de aandacht voor uitvoer naar statelijke actoren in Iran of Noord-Korea brandend actueel. Naast hun mogelijk gebruik in verband met massavernietigingswapens, hebben *dual-use* producten mogelijk ook een strategisch nut voor conventionele wapens. In de huidige context van hoogtechnologische oorlogsvoering en *network-centric warfare* zijn het niet langer alleen de aloude militaire vuurwapens, tanks of gevechtsvliegtuigen die de militaire capaciteit van staten en gewapende groeperingen bepalen, maar evenzeer een hele reeks producten en technologieën ter ondersteuning van militaire acties zoals beeldvormingsapparatuur, lasers of nachtkijkers en krijgt ook het gebruik van civiele technologieën zoals ICT-toepassingen een militair strategisch belang. De lijst van *dual-use* producten die door internationale controleregimes op lijsten van strategische goederen geplaatst worden is bijzonder uitgebreid. Elk product dat op de lijst terecht komt, wordt als een strategisch product beschouwd, omwille van het mogelijke gebruik – in zijn geheel of gedeeltelijk – voor/in massavernietigingswapens of voor conventioneel militair eindgebruik.

Tegelijkertijd behoeden overheden zich ervoor om te veel handelsbelemmeringen op te leggen aan een aanzienlijk gamma van civiele producten die meestal ook voor civiel gebruik bestemd zijn. Steeds meer trachten controleregimes doeltreffende maatregelen te nemen om streng toezicht te houden op handel in de meest gevoelige producten, en tegelijkertijd handelsbarrières voor minder gevoelige producten af te bouwen. Niet zozeer door producten van controlelijsten te schrappen, maar eerder door differentiatie aan te brengen in de soorten vergunningen. Het controleregime van de Europese Unie is hier een goed voorbeeld van. De EU maakt in haar verguningsbeleid een substantieel onderscheid tussen gevoelige en minder gevoelige transacties. De gevoeligheid hangt daarbij zowel af van de aard van het product als van het land van eindgebruik. Met uitzondering van de meest gevoelige producten, is handel in *dual-use* producten naar alle EU-lidstaten en de belangrijkste geïndustrialiseerde landen de facto vrij. Voor uitvoer en doorvoer naar alle andere landen, en ook voor tussenhandelstransacties, staan lidstaten in voor de uitreiking van individuele en globale vergunningen (ook deze laatste bieden meer handelsvrijheid aan exporteurs).

Het wettelijk kader voor handel in *dual-use* producten is Europees vastgelegd in verordening (EG) 428/2009, die een rechtstreekse werking heeft. Lidstaten staan in voor de uitvoering van het controlebeleid. In België zijn de gewestelijke overheden hiervoor bevoegd. De wetgeving vergt geen omzetting in nationale wetgeving, maar er dienen wel een aantal maatregelen genomen te worden om uitvoering te geven aan de verordening.

Sinds de regionalisering van de bevoegdheid in 2003 heeft de Vlaamse overheid nog geen decreetale bepalingen inzake *dual-use* genomen. Tot zolang blijft de federale wet van 11 september 1962 van kracht die de legale basis biedt voor de uitvoering van de overtredingen op de verordening. Deze wet is intussen verouderd, en niet aangepast aan de bepalingen van Verordening 428/2009 die specifiek op handel in *dual-use* producten gericht zijn. Desalniettemin voorziet de wet in

strafmaatregelen, ontegensprekelijk de belangrijkste wettelijke maatregel die in (sub)nationale wetgeving voorzien moet zijn. Daarnaast is er in Vlaanderen (net als in de andere gewesten) bijkomende (federale) wetgeving van kracht, die afkomstig is van vóór de regionalisering, maar nog niet opgeheven werd en de facto in een strengere controle voorziet dan wat in verordening (EG) 428/2009 beschreven staat. Zo is er ten eerste een bijkomende voorafgaande machtiging nodig voor bepaalde handelstransacties in nucleaire producten op basis van de federale wet van 9 februari 1981. Ten tweede is de toepassing van de catch-all clause breder dan wat voorgescreven staat in de Europese verordening doordat ook *dual-use* producten onder het toepassingsgebied van de militaire *catch-all* clause uit het KB van 8 maart 1993 vallen, die breder gedefinieerd is dan de EU-*catch-all* clause voor *dual-use*. Ten derde is er in België een ministerieel besluit van kracht van 28 september 2000 dat een bredere controle instelt op doorvoer van *dual-use* producten dan voorzien in de verordening.

Omgekeerd voorziet de verordening in opties voor lidstaten om in hun nationale wetgeving op specifieke punten nog iets verder te gaan dan de bepalingen in verordening (EG) 428/2009 waarop de Vlaamse decreetgever tot nog toe niet is ingegaan. De belangrijkste opties zijn (in willekeurige volgorde):

- een uitbreiding van de catch-all bepaling
- een uitbreiding van de vergunningsplicht voor tussenhandel
- een uitbreiding van de vergunningsplicht voor doorvoer
- de mogelijkheid om extra *dual-use* producten onder vergunningsplicht te plaatsen
- de mogelijkheid om (in welbepaalde gevallen) controle op export te behouden in het geval dat de producten via een andere lidstaat vervoerd worden
- de mogelijkheid om nationale algemene vergunningen uit te reiken

Verder dient elke lidstaat de nodige maatregelen te treffen om de correcte toepassing van alle bepalingen van de verordening te waarborgen. Zo moeten lidstaten in de mogelijkheid voorzien om individuele en globale vergunningen uit te reiken, leggen ze de rapportageplicht vast voor uitvoerders en tussenhandelaars, en reguleren ze de doorstroom van deze informatie naar de Vlaamse overheid en de transparantie van de overheid ten aanzien van het Vlaams Parlement, bepalen ze welke documenten die controle op eindgebruik toelaten vereist zijn, dienen ze maatregelen te treffen die uitwisseling van informatie met andere EU-lidstaten en met de Europese Commissie mogelijk maken, stellen ze de bevoegde instanties in staat om de correcte toepassing van de verordening te controleren, en leggen ze doeltreffende, evenredige en afschrikwekkende sancties vast voor inbreuken op de verordening. Al deze elementen zijn cruciaal met het oog op de effectiviteit en afdwingbaarheid van de Europese verordening.

De meeste uitvoeringsmaatregelen – met uitzondering van strafbepalingen en controlefuncties – berusten in Vlaanderen op administratieve procedures die de bevoegde overheidsdienst – de Dienst Controle Strategische Goederen – op haar website bekend maakt. Voorschriften voor vergunningsaanvragen, met o.m. de aan te leveren documenten, de procedure voor controle op eindgebruik, etc. worden overzichtelijk weergegeven op de website. Niettemin is het aangewezen om een aantal uitvoeringsmaatregelen, die in de verordening voorzien/toegelaten worden, en in nationale wetgeving of praktijk omgezet moeten worden, bij ministerieel besluit en/of decretaal vast te leggen. In het licht van een effectieve bestrijding van illegale handel in *dual-use* producten en een efficiënte organisatie van de legale handel in *dual-use*, is het wenselijk om minstens de essentiële stappen in de vergunningsprocedure ook wettelijk te verankeren.

Eindnoten

- 1 Davis, I. (2002), *The regulation of arms and dual-use exports*, Germany, Sweden and the UK, New York: Oxford University, p 9-10.
- 2 Molas-Gallart, J. (1998), dual-use technologies and the different transfer mechanisms, conference paper The international school on disarmament research on conflicts (ISODARCO) 19th summer course Candrai.
- 3 Davis, I. (2002), *The regulation of arms and dual-use exports, Germany, Sweden and the UK*, New York: Oxford University, p 57.
- 4 European Commission, *Communication from the Commission on the review of the EC regime of controls of exports of dual-use items and technology*, COM(2006)828 final, Brussels 18 December 2006, p 6.
European Parliament, *Draft report on the proposal for a regulation of the European Parliament and of the Council amending Regulation (EC) No 1334/2000 setting up a Community regime for the control of exports of dual-use items and technology*, Committee on International Trade, 2008/0249 (COD) (COM(2008)0854 – C7-0062/2010 – 2008/0249(COD)), p 40.
- 5 Duquet, N. (2011), *Vlaamse buitenlandse handel in dual-use producten*, Brussel: Vlaams Vredesinstituut.
- 6 European Commission, *Report to the European Parliament and the Council on the application of regulation EC 3381 setting up a community system of export controls regarding dual-use*, COM (98)258, Brussels, May 1998.
- 7 Algemene wet betreffende in-, uit- en doorvoer van goederen en de daaraan verbonden technologie van 11 september 1962, B.S., 27 oktober 1962.
- 8 Voor meer informatie zie: Castryck, G. Depauw, S. & Duquet, N., (2006), *Het Vlaams wapenexportbeleid: een analyse van de juridische context*, Brussel: Vlaams Vredesinstituut, p 16-31.
- 9 Verordening (EG) nr. 3381/94 van de Raad van 19 december 1994 tot instelling van een communautaire regeling voor exportcontrole op goederen voor tweeeërlei gebruik, *Publicatieblad van de EU L 367 van 31 december 1994*.
Besluit van de Raad van 19 december 1994 (94/942/ GBVB) betreffende het gemeenschappelijk optreden ten aanzien van de controle op de uitvoer uit de Gemeenschap van goederen voor tweeeërlei gebruik, *Publicatieblad van de EU L 367 van 31 december 1994*.
- 10 Schmitt, B. (2001), *A common European export policy for defence and dual-use items?*, Paris: The Institute for Security Studies Western European Union, occasional papers 25.
- 11 Verordening (EG) nr. 428/2009 van de Raad van 5 mei 2009 tot instelling van een communautaire regeling voor controle op de uitvoer, de overbrenging, de tussenhandel en de doorvoer van producten voor tweeeërlei gebruik, *Publicatieblad van de Europese Unie L134/1*, 29 mei 2009.
- 12 European Commission, *Proposal for a Council regulation amending Regulation (EC) No 1334/2000 setting up a Community regime for the control of exports of dual-use items and technology*, COM(2008)854 final, Brussels, 16.12.2008.
- 13 European Parliament, *Draft report on the proposal for a regulation of the European Parliament and of the Council amending Regulation (EC) No 1334/2000 setting up a Community regime for the control of exports of dual-use items and technology*, Committee on International Trade, 2008/0249 (COD) (COM(2008)0854 – C7-0062/2010 – 2008/0249(COD)).
- 14 European Parliament, *Opinion of the Committee on Foreign Affairs for the Committee on International Trade on the proposal for a regulation of the European Parliament and of the Council amending Regulation (EC) No 1334/2000 setting up a Community regime for the control of exports of dual-use items and technology*, Committee on Foreign Affairs, 2008/0249(COD), (COM(2008)0854 – C7-0062/2010 – 2008/0249(COD)).
- 15 European Commission, Management plan 2011, DG Trade, http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2011/january/tradoc_147374.pdf geconsulteerd op 8 maart 2011.
- 16 Wet van 9 februari 1981 houdende de voorwaarden voor export van kernmaterialen en kernuitrustingen, alsmede van technologische gegevens, B.S., 10 maart 1981.
Koninklijk besluit van 12 mei 1989 betreffende de overdracht aan niet-kernwapenstaten van kernmaterialen, kernuitrusting, technologische kerngegevens en hun afgeleiden, B.S. 15 juni 1989.
- 17 Voor meer informatie verwijzen we naar Castryck, G. et. al. (2006), *Het Vlaams wapenexportbeleid: een analyse van de juridische context*, Brussel: Vlaams Vredesinstituut, p 87-90 en Vlaams Vredesinstituut (2008), *Advies bij het Samenwerkingsakkoord wapenhandel*, Brussel: Vlaams Vredesinstituut. <http://www.vlaamsvredesinstituut.eu/index.php/alle-publicaties-over-wapenhandel-en-wapenproductie> Geconsulteerd op 25 maart 2011.
- 18 Vlaamse Regering, Beroep tot vernietiging van de artikelen 25 en 26 van de wet van 28 april 2010 houdende diverse bepalingen, B.S. 23.12.2010, p 81742. De zaak is ingeschreven onder het nummer 5055 van de rol van het Grondwettelijk Hof.

- 19 Vlaams Vredesinstituut (2008), Advies bij het Samenwerkingsakkoord wapenhandel, Brussel: Vlaams Vredesinstituut, p 10-23.
- 20 Algemene wet betreffende in-, uit- en doorvoer van goederen en de daaraan verbonden technologie van 11 september 1962, B.S., 27 oktober 1962.
- 21 Wet van 5 augustus 1991 betreffende de in-, uit- en doorvoer van wapens, munitie en speciaal voor militair gebruik of voor ordehandhaving dienstig materieel en daaraan verbonden technologie, B.S. 10 september 1991.
- 22 Wetter, A. (2009), *Enforcing European Union law on exports of dual-use goods*, New York: Oxford University Press, 168 p.
- 23 Depauw, S., Van Heuversweyn K. (2010), *Toetsingskader voor een Vlaams decreet inzake de buitenlandse handel in militaire goederen*, Brussel: Vlaams Vredesinstituut, p 12.
- 24 Michel, Q., (2008), The European Union dual-use export control regime, *ESARDA Bulletin*: 40, p 41-45.
http://esarda2.jrc.it/bulletin/bulletin_40/B_2008_040.pdf Geconsulteerd op 25 maart 2011.
Michel, Q. (2009), *The European Union export control regime: comment of the legislation: article by article*, Luik: Université de Liege. <http://iv.vlaanderen.be/nlapps/data/docattachments/Quentin.pdf>
Geconsulteerd op 25 maart 2011.
- 25 Wassenaar Arrangement (2005), *Criteria for the selection of dual-use items*,
http://www.wassenaar.org/controllists/2005/Criteria_as_updated_at_the_December_2005_PLM.pdf
Geconsulteerd op 25 maart 2011.
- 26 Michel, Q. (2009), *The European Union export control regime: comment of the legislation: article by article*, Luik: Université de Liege. <http://iv.vlaanderen.be/nlapps/data/docattachments/Quentin.pdf>
Geconsulteerd op 25 maart 2011.
- 27 Gemeenschappelijk optreden van de Raad van 22 juni 2000 inzake de controle op technische bijstand in verband met bepaalde vormen van militair eindgebruik (2000/401/GBVB), Publicatieblad van de EU, 30.6.2000 L 159/217.
Michel, Q. (2009), *The European Union export control regime: comment of the legislation: article by article*, p 17, Luik: Université de Liege. <http://iv.vlaanderen.be/nlapps/data/docattachments/Quentin.pdf>
Geconsulteerd op 25 maart 2011.
- 28 Informatie afkomstig van de lidstaten, *Informatienota betreffende de maatregelen die door de lidstaten zijn vastgesteld overeenkomstig de artikelen 5, 6, 13 en 21 van Verordening (EG) 1334/2000 van de Raad*. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:188:0024:0056:NL:PDF> Geconsulteerd op 25 maart 2011.
- 29 Davis, I. (2002), *The regulation of arms and dual-use exports, Germany, Sweden and the UK*, New York: Oxford University Press, p 65.
- 30 Dienst Controle Strategische Goederen, Informatienota seminarie 'De do's and don't's bij de export van dual-use goederen en strategische producten', VOKA, Kamer van koophandel Halle-Vilvoorde, 2 juni 2010.
- 31 Council regulation (EC) No 423/2007 of 19 april 2007 concerning restrictive measures against Iran, *Publicatieblad van de Europese Unie*, 20 april 2007 L103/1.
- 32 Verordening (EG) Nr 329/2007 van de Raad van 27 maart 2007 betreffende beperkende maatregelen ten aanzien van de Democratische Volksrepubliek Korea, *Publicatieblad van de Europese Unie*, 29 maart 2007.
- 33 Verordening (EU) Nr. 567/2010 van de Raad van 29 juni 2010 tot wijziging van Verordening (EG) nr. 329/2007 betreffende beperkende maatregelen ten aanzien van de Democratische Volksrepubliek Korea, *Publicatieblad van de Europese Unie*, L163/15, 30 juni 2010.
- 34 De belangrijkste documenten over het Europese controleregime voor dual-use kunnen gevonden worden op de website van de Europese Commissie, DG Handel via
http://ec.europa.eu/trade/creating-opportunities/trade-topics/dual-use/index_en.htm
- 35 Richtlijn 2009/43/EG van het Europees Parlement en de Raad betreffende de vereenvoudiging van de voorwaarden voor de overdracht van defensiegerelateerde producten binnen de Gemeenschap -
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:146:0001:0036:NL:PDF>
- 36 Ministerieel besluit van 28 september 2000 tot regeling van de doorvoer van producten en technologie voor tweeeërlei gebruik, B.S., 20 oktober 2000.
- 37 Hendrickx, M., vraag om uitleg tot minister-president Kris Peeters, *Handelingen Commissie voor buitenlands beleid, Europese aangelegenheden en internationale samenwerking 2009-2010 C198-BU11g*, Vlaams parlement, 27 april 2010. http://docs.vlaamsparlement.be/docs/handelingen_commissies/2009-2010/com198bui11-27042010.pdf
Geconsulteerd op 25 maart 2011.
- 38 Dienst Controle Strategische Goederen, Informatienota seminarie 'De do's and don't's bij de export van dual-use goederen en strategische producten', VOKA, Kamer van koophandel Halle-Vilvoorde, 2 juni 2010.

- 39 Aanbevelingen Raad voor optimale praktijken ten behoeve van een communautair eindgebruikerscertificaat – door de Raadsgroep goederen voor tweërlei gebruik op 31 oktober 2008 goedgekeurd en door het comité van permanente vertegenwoordigers op 23 december 2008 ter kennis genomen. Publicatieblad van de Europese Unie, 16 januari 2009 C11/1, http://iv.vlaanderen.be/nlapps/data/docattachments/Model_Eindgebruikerscertificaat_NL.pdf Geconsulteerd op 25 maart 2011.
- 40 Dienst Controle Strategische Goederen, Informatienota seminarie 'De do's and don't's bij de export van dual-use goederen en strategische producten', VOKA, Kamer van koophandel Halle-Vilvoorde, 2 juni 2010.
Samenwerkingsakkoord van 17 juli 2007 tussen de Federale Staat, het Vlaams Gewest, het Waals Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest met betrekking tot de invoer, uitvoer en doorvoer van wapens, munitie en speciaal voor militair gebruik of voor ordehandhaving dienstig materieel en de daaraan verbonden technologie alsook van producten en technologieën voor dubbel gebruik, B.S. 20 december 2007.
- 41 Dienst controle strategische goederen, *Wegwijs in de aanvraagprocedure*, <http://iv.vlaanderen.be/nlapps/docs/default.asp?fid=334> geconsulteerd op 25 maart 2011.
- 42 Caron, B., Vraag om uitleg aan minister-president K. Peeter, *Handelingen commissie voor buitenlands beleid, Europese aangelegenheden en internationale samenwerking*, zitting 2010-2011 C173-BU118, Vlaams Parlement, 15 maart 2011.
- 43 Het is de contracterende partij die de vergunning aanvraagt, ook al bevinden de producten zich elders in de EU. Art 11, Verordening (EG) nr. 428/2009 van de Raad van 5 mei 2009 tot instelling van een communautaire regeling voor controle op de uitvoer, de overbrenging, de tussenhandel en de doorvoer van producten voor tweërlei gebruik, *Publicatieblad van de Europese Unie* L134/1, 29 mei 2009.
Dienst Controle Strategische Goederen, Informatienota seminarie 'De do's and don't's bij de export van dual-use goederen en strategische producten', VOKA, Kamer van koophandel Halle-Vilvoorde, 2 juni 2010.
- 44 Dienst Controle Strategische Goederen, Informatienota seminarie 'De do's and don't's bij de export van dual-use goederen en strategische producten', VOKA, Kamer van koophandel Halle-Vilvoorde, 2 juni 2010.
Departement Internationaal Vlaanderen. *Vrijgave door douane geblokkeerde goederen*, <http://iv.vlaanderen.be/nlapps/docs/default.asp?fid=382>. Geconsulteerd op 25 maart 2011.
- 45 Dienst Controle Strategische Goederen, Informatienota seminarie 'De do's and don't's bij de export van dual-use goederen en strategische producten', VOKA, Kamer van koophandel Halle-Vilvoorde, 2 juni 2010.
- 46 Algemene wet betreffende in-, uit- en doorvoer van goederen en de daaraan verbonden technologie van 11 september 1962, B.S., 27 oktober 1962.
Algemene wet inzake douane en accijnzen, B.S., 21 september 1977.
- 47 Castryck, G. Depauw, S. & Duquet, N., (2006), *Het Vlaams wapenexportbeleid: een analyse van de juridische context*, Brussel: Vlaams Vredesinstituut, p 97-99.
- 48 Zie ook Slijper F. (2011), *Vrij verkeer, Nederlandse wapendoorvoer onder de Algemene douanewet*, Campagne tegen Wapenhandel, januari 2011, <http://www.stopwapenhandel.org/sites/stopdewapenhandel.antenna.nl/files/imported/publicaties/boekenbrochures/doorvoerversieF13jan.pdf> Geconsulteerd op 25 maart 2011.

Vlaams Vredesinstituut

Leuvenseweg 86

1000 Brussel

tel. +32 2 552 45 91

vredesinstituut@vlaamsparlement.be

www.vlaamsvredesinstituut.eu

Het Vlaams Vredesinstituut werd bij decreet opgericht door het Vlaams Parlement als onafhankelijk instituut voor vredesonderzoek. Het Vredesinstituut voert wetenschappelijk onderzoek uit, documenteert relevante informatiebronnen, en informeert en adviseert het Vlaams Parlement en het brede publiek over vredesvraagstukken.